

BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA ÖZELLİK ARZ EDEN BAZI DURUMLARIN YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk DEMİR*

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TUBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi, farukomercandemir@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0254-1890.

Makale geliş tarihi: 25.12.2024

Makale kabul tarihi: 23.03.2025

Atıf önerisi: Demir, Ömer Faruk, “Belirsiz Alacak Davasında Özellik Arz Eden Bazı Durumların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Cilt 83, Sayı 2, Nisan 2025, s., DOI: .

BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA ÖZELLİK ARZ EDEN BAZI DURUMLARIN YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Belirsiz alacak davası, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile ilk defa yasal zemine kavuşmuştur. HMK m. 107’de düzenlenen belirsiz alacak davası, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren konusu, işlevi ve yargılamadaki işleyişi bakımından tartışma konusu yapılmış doktrin ve yargı kararlarında birçok görüş farklılığına neden olmuştur. Belirsiz alacak davasına ilişkin bu tartışmalara paralel olarak 7251 sayılı Yasa ile yasa koyucu HMK m. 107’de değişiklik yapmıştır. Fakat bu değişikliğe rağmen hala belirsiz alacak davasının uygulanmasına yönelik bir takım belirsizlik ve tartışmalar doktrin ve yargı kararlarında mevcuttur.

Belirsiz alacak davasında hukuki yarar hususu, talep artırımının ne zaman ve kaç kez yapılacağı, hâkimin hangi andan itibaren davacıya talep artırım için süre vereceği, bakiye alacak için ek dava meselesi, zamanaşımı ve faizin başlangıç anı, manevi tazminat alacaklarının bu davaya konu edilebilmesi ve kısmi dava ile olan ilişkisi gibi hususlarda belirsizlik ve tartışmalar mevcuttur. Bu çalışmamızda, belirsiz alacak davasında özellik arz eden bu hususlar güncel Yargıtay kararları ışığında değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Belirsiz Alacak Davası, Talep Artırım, Ek Dava, Hukuki Yarar, Zamanaşımı, Manevi Tazminat.

EVALUATION OF SOME SPECIAL CASES IN THE UNDETERMINED CLAIM LAWSUIT IN THE LIGHT OF THE JUDICIAL DECISIONS

ABSTRACT

The undetermined claim lawsuit has gained legal ground for the first time with the Code of Civil Procedure No. 6100. HMK m. 107 of the Code of Civil Procedure, the undetermined claim lawsuit has been discussed in terms of its subject matter, function and functioning in the proceedings since its entry into force, and has caused many differences of opinion in the doctrine and judicial decisions. In parallel with these discussions regarding the undetermined claim lawsuit, the legislator amended Article 107 of the HMK with the Law No. 7251. However, despite this amendment, there are still some uncertainties and discussions in the doctrine and judicial decisions regarding the application of the undetermined claim lawsuit.

There are uncertainties and discussions regarding the legal interest in the undetermined claim lawsuit, when and how many times the claim can be increased, from which moment the judge will give the plaintiff time to increase the claim, the issue of additional lawsuit for the balance receivable, the commencement of the statute of limitations and interest, the possibility of subjecting non-pecuniary damages to this lawsuit and its relationship with the partial lawsuit. In this study, these issues, which are characteristic of the undetermined claim lawsuit, are evaluated in the light of the recent decisions of the Court of Cassation.

Keywords: Undetermined Claim Lawsuit, Claim Increase, Additional Claim, Legal Interest, Statute of Limitations, Moral Damages.

GİRİŞ

Belirsiz alacak davasının HMK’de düzenlenmesindeki amaç, davanın açıldığı tarihte dava konusu alacağı (talep sonucunu) tam ve kesin olarak belirleyemeyen davacının hak arama özgürlüğünü sağlamak, yüksek yargılama giderine mahkûm edilme riskinden korumak ve özellikle maddi hukuk açısından zamanaşımı ve faiz başlangıcı gibi konularda hak kaybının yaşanmasının önüne geçmektir². Ayrıca, dava tarihinde belirlenemeyen alacağa ilişkin belirsiz alacak davasının açılması imkânının yasal olarak davacıya verilmesiyle, dava konusu yapılmayan/yapılamayan kısım için ikinci defa bir dava açılmasına gerek kalmamakta ve çelişkili hükümlerin verilmesinin önüne de geçilmektedir³. İkinci bir dava (ek dava) açılmaksızın veya ıslah hakkı kullanılmaksızın aynı dava içerisinde alacağın (talep sonucunun) belirlenmesiyle usul ekonomisi ilkesine de uygun bir şekilde zaman ve masraftan tasarruf imkânı da sağlanmaktadır.

Belirsiz alacak davası, doktrindeki eleştiriler ve yargı kararlarında belirtilen hususlara paralel olarak 7251 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik neticesinde HMK’deki mevcut nihai halini almıştır. Yapılan bu değişikliklere rağmen, belirsiz alacak davasına ilişkin bazı belirsizlikler ve tartışmalar devam etmektedir. Belirsiz alacak davasının niteliği, işlevi, uygulanması ve bu davaya konu edilebilecek alacaklar bakımından özellik arz eden bazı durumlar bakımından uygulamada mevcut olan belirsizlik ve tartışmalar, doktrin ve yargı kararlarında sıklıkla ele

² Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, On iki levha Yayıncılık, 11. Bası, 2023, s.229. Belirsiz alacak davasına çok yakın ve birçok benzer özelliği olan kısmi dava her ne kadar HMK’de düzenlenmişse de maddi hukuktan kaynaklanan bazı durumlar bakımından belirsiz alacak davasına nazaran dezavantajlı olmakta ve davacının hak kaybına sebep olabilmektedir. Maddi hukuka ilişkin bazı hak kayıplarının önüne geçilmesi ve yargılama hukuku bakımından bazı pratiklerin sağlanması amacıyla HMK m. 107’de belirsiz alacak davası düzenlenmiştir.

³ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, op.cit., s.229.

alınmaktadır. Özellikle belirsiz alacak davasında hukuki yarar hususu, talep artırımının ne zaman ve kaç kez yapılacağı, hâkimin hangi andan itibaren davacıya talep artırım yapması için süre vereceği, bakiye alacak için ek dava meselesi, zamanaşımı ve faizin başlangıç anı, manevi tazminat alacaklarının belirsiz alacak davasına konu edilmesi gibi hususlar uygulamada karışıklığa sebep olmaktadır. Bu karışıklıklar, uygulamada hak kayıplarına da sebep olabilmekte ve esasen bu durum, belirsiz alacak davasının düzenleme amacı olan hak arama özgürlüğünü sağlamak hususuna da aykırılık teşkil etmektedir.

Bu çalışmamızda, belirsiz alacak davasının yürürlüğe girmesinden itibaren süregelen tartışma ve belirsizlikler ile belirsiz alacak davasında özellik arz eden bazı hususlar güncel Yargıtay kararları ışığında değerlendirilip inceleme konusu yapılmaktadır⁴.

I. BELİRSİZ ALACAK DAVASININ YASAL DÜZENLEMESİ, NİTELİĞİ ve ŞARTLARI

A) GENEL OLARAK BELİRSİZ ALACAK DAVASI ve YASAL DÜZENLEME

Belirsiz alacak davası, dava konusu alacağın veya dava değerinin, davanın açıldığı tarihte davacı tarafından belirlenememesi ya da imkânsız olması durumunda açılır. HMK m. 107’de düzenlenen belirsiz alacak davası, dava dilekçesinin zorunlu unsurlarından olan talep sonucunun belirtilmesi (HMK m. 119/1-ğ) zorunluluğu bakımından davacı alacaklıya kolaylık sağlayan ve talep sonucunun belirlenemediği durumlarda dava açma imkânı sağlayan davadır⁵.

Belirsiz alacak davasında talep sonucu, geçici olarak asgari bir tutar olarak dava dilekçesinde gösterilir fakat yargılama devam ederken tahkikat sonucu veya karşı tarafın verdiği bilgi veya belgeler neticesinde alacağın tam ve kesin olarak belirli hale gelmesi anında geçici talebin nihai talebe dönüştürülmesi gerekir⁶. Dolayısıyla, dava dilekçesinde gösterilen geçici talep, dava devam ederken alacağın tam ve kesin şekilde belirli hale gelmesinden sonra hâkim tarafından verilen kesin süre içerisinde artırılır ve davaya artırılan miktar üzerinden devam edilir (HMK m. 107).

⁴ Belirtmek gerekir ki, belirsiz alacak davası, birçok spesifik alt konusuyla birlikte doktrinde detaylı bir şekilde inceleme konusu yapılmıştır. Bu çalışmamızın konusu, belirsiz alacak davası bakımından özellik arz eden bazı durumların Yargıtay kararları ışığında değerlendirilmesidir.

⁵ Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku (Usul)*, Cilt I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s.639 vd.; Pekcanıtez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.228-229.

⁶ Zira belirsiz alacak davasında davacının mahkemeden talebi kısmi (gösterilen asgari tutar) değil, kesin miktarı yargılama esnasında (tahkikat ile) belirlenecek olan alacağının tamamının ödenmesine yöneliktir. Ali Cem Budak, “Belirsiz Alacak Davası”, *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 2013, s.82-86, s.84.

Davanın açılma tarihinde dava konusu alacak belirliyse veya davacı dava konusu alacağı kolay bir şekilde belirleme imkânına sahipse, belirsiz alacak davasının açılmaması gerekir. Buna rağmen, dava açılmış ve davanın özellikle belirsiz alacak davası olduğu belirtilmişse, mahkemece davanın usulden reddine kararının verilmesi gerekir. Zira belirsiz alacak davası, niteliği itibarıyla dava konusu alacağın belirsiz veya belirlenmesinin davacıdan beklenemeyeceği durumlarda açılan bir dava türü olup bu dava, davacıya istisnai birtakım haklar/avantajlar sağlar⁷. Dolayısıyla, alacağın belirsiz olmadığı durumlarda davacıya belirsiz alacak davası açma imkânının verilmesi, bu yasal düzenlemenin amaç dışı kullanımına ve hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet verecektir⁸. Bu durum, dürüstlük kuralına (HMK m. 29; TMK m. 2) da aykırılık teşkil edecektir.

Belirsiz alacak davası, medeni yargılama hukukunda ilk defa HMK m. 107’de düzenlenmiştir. 7251 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik neticesinde doktrindeki eleştiriler ve yargı kararlarında belirtilen hususlara paralel olarak belirsiz alacak davası HMK’deki mevcut son halini almıştır. 7251 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik neticesinde, alacağın (talep sonucunun) belirli hale gelme anının tespiti hâkime bırakılmıştır. Hâkimin yargılama sırasında alacağın (talep sonucunun) belirli hale geldiğine kanaat getirmesi durumunda, bu andan itibaren davacı tarafa alacağını belirli hale getirmesi için iki haftalık kesin süre vermesi gerektiği düzenlenerek yasal zemine kavuşturulmuştur.

7251 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle, HMK m. 107’deki son düzenleme uyarınca, davacı, alacağın miktar ya da değerinin tam ve kesin bir şekilde belirli hale gelmesinden sonra hâkim tarafından kendisine verilen iki haftalık kesin süre içerisinde iddiasını genişletme yasağına tabi olmadan dava konusu alacağını (talep sonucunu) artırabilir⁹. Hâkim tarafından davacıya talep artırımı için verilecek iki haftalık sürenin, tahkikat sona ermeden önce verilmesi gerekir. Davacı, kendisine verilen iki haftalık kesin süre içerisinde dava konusu alacağını (talep sonucu) artırmazsa, dava açılırken gösterilen miktar ya da değer üzerinden dava görülür ve karara bağlanır (HMK m. 107).

B) NİTELİĞİ ve KONUSU

⁷ Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640. “*Belirsiz alacak davası niteliği gereği istisnai bir dava türü olmakla ...*” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 7 Temmuz 2021 Tarihli ve E.2021/22-485, K.2021/971 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E. T. 18.09.2024).

⁸ Cemil Simil, *Belirsiz Alacak Davası*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2013, s.184 vd; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640 vd.

⁹ Ali Cem Budak ve Varol Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2022, s.158; Hakan Pekcanitez, *Medeni Usul Hukuku*, (Ed. Hakan Pekcanitez, Muhammet Özekes, Mine Akkan ve Hülya Taş Korkmaz), Cilt 3, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 15.Bası, 2017, s.1173; Taylan Özgür Kiraz, “Belirsiz Alacak Davası”, *Çatı Dergisi*, Sayı 30, 2012, s.16-19, s.16.

Belirsiz alacak davası, hukuki nitelik itibariyle bir eda davasıdır¹⁰. Belirsiz alacak davası, esas itibariyle eda davalarının özel bir türü niteliğinde olup eda davasının spesifik bir uygulanma biçimi niteliğindedir¹¹. Birçok yönü itibariyle belirsiz alacak davası, genel dava türlerinin gösterdikleri özelliklere nazaran istisnai bir dava türüdür¹².

Belirsiz alacak davası, anayasal bir teminat olan hak arama özgürlüğünün (Anayasa m. 36/1) etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan araçlardandır¹³. Zira bu dava, dava tarihi itibarıyla dava konusu alacağı veya dava değerini tam ve kesin olarak belirleyemeyen davacıya, (ileride tamamlanmak üzere) asgari bir tutarı dava dilekçesinde göstererek alacağın tamamı için dava açma imkânı tanımaktadır.

Belirsiz alacak davasının konusu, davacının (belirsiz) alacağıdır¹⁴. Belirsiz alacak davasına en çok konu yapılan, en işlevsel ve önemli alacak, maddi tazminat alacağıdır¹⁵. Bunun yanında, uygulamada sıklıkla karşılaşılan işçi alacakları ve diğer alacaklar (örneğin, kamulaştırmасız el atmadan kaynaklanan alacaklar veya sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan iade davasındaki alacaklar) da belirsiz alacak davasına konu yapılabilir¹⁶.

C) BELİRSİZ ALACAK DAVASINA KONU YAPILAN ALACAK BAKIMINDAN PARASAL SINIRIN ÖNEMİ

Belirsiz alacak davasında, dava tarihinde alacağın tam ve kesin tutarının belirlenememesi durumunda, asgari tutarın (geçici talebin) belirtilerek dava açılması çözümü, yargılama hukuku açısından bazı hususların ayrıca değerlendirilmesini gerektirmiştir. Örneğin, kanun yollarına başvuru bakımından, kesinlik (parasal) sınırın belirlenmesinde dava dilekçesinde gösterilen asgari tutarın mı, yoksa alacağın tamamının mı esas alınacağı sorunu gündeme gelmektedir. Yargıtay, asgari olarak dava dilekçesinde gösterilen miktarın değil; belirsiz alacak davasına konu yapılan asıl alacak miktarının kesinlik (parasal) sınırı bakımından

¹⁰ Budak ve Karaaslan, op.cit., s.158; Bahar Tuna Kurtoğlu, *Die unbezifferte Forderungsklage Analyse, Problemstellungen und Lösungsansätze, bezogen auf das türkische, schweizerische und deutsche Recht*, Berlin, Peter Lang Verlag, 2019, s.122.

¹¹ Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640.

¹² Nurbanu Erzurumlu Işık, “Davanın Belirsiz Alacak Davası Olarak Açıldığıının Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gerekip Gerekmediği Meselesi”, *YBHD*, Sayı 2, 2024, s.179-221, s.216. Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, belirsiz alacak davası, bir kısmi davadır. Baki Kuru ve Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku*, İstanbul, Yetkin Yayıncılık, 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 4.Baskı, 2020, s.154.

¹³ Hakan Pekcanitez, “Belirsiz Alacak Davasının İş Hukukunda Uygulanması”, *DEÜHFD*, Cilt 15, Özel Sayı, 2013 (Basım yılı: 2014), s.933-968, s.937; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640 vd.

¹⁴ Erzurumlu Işık, op.cit., s.217. Bu davaya konu yapılan belirsiz alacak, dava tarihi itibarıyla davacı alacaklıdan objektif olarak belirlenebilmesinin beklenmediği veya imkânsız olduğu bir alacaktır. Simil, op.cit., s.185 vd.

¹⁵ Tanrıver, *Usul*, s.598 vd. Manevi tazminat alacaklarının belirsiz alacak davasına konu yapıp yapılamayacağı hususuna aşağıda ayrıca değinilecektir.

¹⁶ Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.610 vd.; Simil, op.cit., s.380 vd.

dikkate alınması gerektiği görüşündedir¹⁷. Ayrıca, Yargıtay, alacağın henüz belirli hale gelmeden (örneğin, bu işleve yönelik bilirkişi raporu alınmadan) mahkemece belirsiz alacak davasının reddedilmesi durumunda, istinaf başvurusu esnasında dava konusu yapılan alacak miktarı henüz kesin ve net olarak belirlenmediğinden, kesinlik sınırı sebebiyle istinaf başvurusunun reddedilmemesi gerektiği görüşündedir¹⁸. Dolayısıyla, ilk derece mahkemesince henüz alacak miktarı kesin olarak belirlenmeden belirsiz alacak davası reddedilmişse, yapılan istinaf başvurusunda kesinlik sınırına bakılmaksızın başvurunun kabul edilmesi gerekir.

Belirsiz alacak davasına konu yapılan alacak miktarı bakımından parasal sınırın önemine değinilmesi gereken bir diğer husus ise, tüketici uyuşmazlıklarından kaynaklanan ve tüketici hakem heyeti parasal sınırının¹⁹ altında kalan miktarlar için açılan davalardır. Tüketici uyuşmazlıkları bakımından, tüketici hakem heyeti parasal sınırının altındaki uyuşmazlıklar için tüketici mahkemesinde belirsiz alacak davası açılmaz²⁰. Dolayısıyla, tüketici uyuşmazlığından kaynaklanan belirsiz bir alacağa ilişkin tüketici mahkemesinde belirsiz alacak davası açılmak istendiğinde, dava konusu olarak gösterilecek asgari tutarın (geçici talebin) hakem heyetinin parasal sınırının üzerinde gösterilmesi gerekmektedir²¹. Yargıtay, tüketici uyuşmazlığından kaynaklanan belirsiz alacak davasında parasal sınırın belirlenmesi bakımından geçici talebi esas almakta ve geçici talep, parasal sınırın altında ise, bu talebin tüketici hakem heyetinin görevinde olduğu ve dolayısıyla tüketici mahkemesinin dava şartı yokluğundan davayı reddetmesi gerektiği yönünde karar vermektedir²².

D) ŞARTLARI

¹⁷ “Alacağın bir kısmının dava edilmesi halinde kesinlik sınırı dava edilen miktara göre değil, alacağın tamamına göre belirlenir... belirsiz alacak davasında alacağın bir kısmının dava edilmesi ve mahkemece bu alacağa dair davanın tümünden reddedilmiş olması halinde davacı yönünden kararın kesin olduğundan söz edilemez.” Yargıtay On Birinci Hukuk Dairesi, 9 Ocak 2017 Tarihli ve E.2016/796, K.2017/108 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024).

¹⁸ “Bölge Adliye Mahkemesince dava dilekçesindeki talebe bakılarak talep edilen alacak miktarının kesin nitelikte olduğundan bahisle istinaf başvurusunun usulden reddine karar verilmesi hak arama özgürlüğünü kısıtlayacağı gibi yukarıda açıklanan belirsiz alacak davasının özüne de aykırı olacaktır. O halde Bölge Adliye Mahkemesince ... istinaf başvurusu esastan incelenerek bir karar verilmesi gerekirken...” Yargıtay Sekizinci Hukuk Dairesi, 11 Mart 2021 Tarihli ve E.2018/15462, K.2021/2242 Sayılı Karar; Benzer yönde Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 22 Mayıs 2023 Tarihli ve E.2023/3726, K.2023/7466 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024).

¹⁹ 2025 yılı için 149.000 TL.

²⁰ Zira bu uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetine başvuru zorunludur.

²¹ Aksi takdirde belirsiz alacağa ilişkin talebin tüketici hakem heyetine yöneltilmesi gerekmektedir.

²² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 24 Haziran 2021 Tarihli ve E.2017/2234, K.2021/830 Sayılı Karar; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 4 Mart 2020 Tarihli ve E.2017/13-551, K.2020/239 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 20.09.2024).

HMK m. 107/1'e göre, belirsiz alacak davasının açılabilmesi için bazı şartların mevcut olması gerekir²³.

1- Dava Konusu Alacak Miktarının Belirlenmesinin Davanın Açıldığı Tarihte İmkânsız Olması veya Davacıdan Beklenemeyecek Olması

Yasa koyucu tarafından HMK m. 107/1'de, belirsiz alacak davasının ilk şartı olan alacak miktarının belirlenmesinin davanın açıldığı tarihte imkânsız olması veya davacıdan beklenemeyecek olması şartı düzenlenmiştir. HMK m. 107/1'de, belirsiz alacak davasının açılabilmesi için alacağın davacı tarafından belirlenmemesi ya da bunun imkânsız olması²⁴ şartı açıkça belirtilmiştir. Ancak, bu belirsizlik durumunun somut olarak hangi durumlarda söz konusu olduğu ve dolayısıyla hangi durumlarda belirsiz alacak davasının açılabilmesi belirtilmemiştir²⁵. Dolayısıyla, belirsiz alacak davasının hangi durumlarda açılabilmesi hususunda bir açıklık mevcut olmayıp doktrin ve yargı kararlarındaki içtihatlar ile ilgili yasa maddesindeki gerekçeler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmaktadır²⁶.

Doktrin ve yargı kararlarında ileri sürülen içtihatlar bakıldığında, belirsiz alacak davasının açılabilmesi durumlarının tespitinde; tarafın dava konusu alacağa ilişkin bilgi ve belgeye ulaşabilme durumu, dava konusunu belirleyebilme imkânı veya tarafın konumu gibi

²³ Belirsiz alacak davası için öngörülen şartların mevcut olmaması durumunda, mahkemece verilecek karar, doktrin ve yargı kararlarında tartışmalıdır. Bu hususa aşağıda ayrıca değinilecektir.

²⁴ Burada kastedilen imkânsızlık durumunun sübjektif nitelikte değil; objektif imkânsızlık durumunun söz konusu olması gerekir. Kudret Aslan, Leyla Akyol Aslan ve Taylan Özgür Kiraz, "Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar", in Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, İzmir, DEÜHFD, Cilt 16, Özel Sayı, 2014, (Basım Yılı 2015), s.975-1024, s.978.

²⁵ Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640 vd.

²⁶ Örneğin, bir trafik kazasında kusur oranının henüz belirlenmemiş olması durumu ile bir kişinin tedavisinin devam etmesi ve vücudunda meydana gelen zararın henüz belirlenmemiş olması durumlarında dava konusu alacak "imkânsızlık hali" kapsamında kabul edilmektedir. Yine işçi alacağından kaynaklanan davalarda işverenin elinde bulunan belge ve bilgiler ile dava konusu alacağın belirlenmesi mümkün olarsa, bu durum işçi bakımından "alacak miktarının bilinmesinin imkânsız olduğu hâller" olarak sayılabilir. Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, s.1169. Dava tarihinde belirsiz olan alacak miktarının dava görülürken tahkikat aşamasında bilirkişi marifetiyle alacağın tespitinin yapılacak olması, tek başına belirsiz alacak davasının açılabilmesi şartını karşılamaz. Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 4.Baskı, 2021, s.337. Bu hususa ilişkin Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18 Nisan 2018 Tarihli ve E.2015/2278, K.2018/785 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 19.09.2024). Yargıtay, işçi alacakları konusunda kesin bir ayırım yapmamakta, bunun yerine genel değerlendirmelere dayalı bir yaklaşım benimsemektedir. Buna göre, dava tarihinde işçinin bildiği veya bilmesi gereken alacak kalemleri dava konusu yapıyorsa, belirsiz alacak davası açılmayacağı kabul edilmektedir. Ancak, işçinin dava tarihinde alacağını bilmesinin objektif olarak kendisinden beklenemeyeceği durumlarda ve alacağın ancak tahkikat sürecinde (bilirkişi raporu veya işverenin sunacağı belgeler aracılığıyla) belirlenebilir olması halinde, belirsiz alacak davasının açılması gerektiği Yargıtay içtihatlarında istikrarlı bir biçimde vurgulanmaktadır. Örneğin, "Kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti ve ücret alacakları işçi tarafından bilinmekle kural olarak belirsiz alacak davasına konu edilmez. Ancak hesabın unsurları olan sosyal hakların (aynı olarak sağlanan yemek yardımı gibi) miktarının belirlenmesi işveren tarafından sunulacak belgelere veya yargılama ile belirlenecek ise kıdem ve ihbar tazminatı belirsiz alacak davasına konu edilebilir." Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 21 Eylül 2021 Tarihli ve E.2021/7816, K.2021/12378 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 20.09.2024).

soyut ölçütlerin dikkate alındığı ve kişiden kişiye değişen şartlara göre farklılık arz eden ölçüler belirlenmiştir²⁷. Belirsiz alacak davasının açılabilceği durumların soyut ölçütlere göre belirlenmesi, istikrarın oluşmasına da engel olmaktadır. Hatta aynı tür davalar arasında bile bir davanın belirsiz alacak davası olup olmadığı konusunda farklı değerlendirmeler yapılabilmektedir²⁸. Belirsiz alacak davasının açıldığı anda alacağın miktarının tam ve kesin olarak belirlenmesi imkânının olduğu durumlarda, davacının belirsiz alacak davası açmasında “*hukuki yararının olmadığı*” HMK m. 107’nin madde gerekçesinde belirtmiştir²⁹. Salt alacağın taraflar arasında tartışmalı olması da tek başına belirsiz alacak davası açma imkânını vermez³⁰.

Dava konusu yapılan alacağın belirlenmesinin davacıdan beklenemiyor olması hususu, alacak belirlenmesinin teknik bir uzmanlık gerektirmesi veya bu belirlemenin davacıdan beklenemeyecek bir hesaplamayla ortaya çıkarılabilesidir³¹. Örneğin, ölüm ile neticelenen davalardaki destekten yoksun kalma tazminatlarında, alacağın hesaplanması teknik bir

²⁷ Aslan, Akyol Aslan ve Kiraz, op.cit., s.977; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, op.cit., s.229; Simil, op.cit., s.216. Örneğin, Yargıtay hayat sigortalarından kaynaklanan uyuşmazlıklarda uyuşmazlık konusu bedelin belirli/belirlenebilir olmasından dolayı belirsiz alacak davasının açılmayacağına karar vermektedir. İlgili karar için bkz: Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi, 17 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/2099, K.2021/3204 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 25.09.2024).

²⁸ Uygulama ve doktrinde belirsiz alacak davasının açılıp açılmayacağına yönelik tartışmaların en çok olduğu alacaklar, işçi alacaklarıdır. Doktrinde, işçi alacaklarının belirli veya taraflarca belirlenebilir nitelikte olduğu ve bu nedenle işçi alacakları için belirsiz alacak davası açılmayacağı yönünde görüşler bulunmaktadır. Buna karşılık, bilgi ve belgelerin işverenin elinde bulunması, bazı işçi alacak kalemlerinin tespitinin ancak hesap bilirkişisi tarafından yapılabilmesi ve işçinin korunması ilkesi nedeniyle, işçi alacaklarının belirsiz alacak davasına konu edilebileceği yönünde görüşler de ileri sürülmüştür. Oldukça geniş tartışmalara yol açan bu konu, doktrinde ve Yargıtay kararlarında farklı değerlendirmelere tabi tutulmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız; Meral Sungurtekin Özkan, *Türk Medeni Yargılama Hukuku*, İzmir, Barış Kitapevi, 2013, s.161 vd.; Şahin Çil ve Bektaş Kar, *6100 Sayılı HMK’ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2.Bası, 2013, s.32 vd.; Hakan Pekcanitez, *Belirsiz Alacak Davası*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s.46 vd.. Doktrindeki tartışmalara ek olarak, işçi alacaklarının belirsiz alacak davasına konu olup olamayacağına ilişkin kesin bir şekilde sınırlar konulmaması ve belirsiz alacak davasına konusu yapılacak her bir somut işçi alacağına ilişkin değerlendirmenin (objektif ve sübjektif açıdan) yapılmasının doğru bir yaklaşım olacağı görüşü de ileri sürülmüştür. Simil, op.cit., s.414.

²⁹ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, op.cit., s.227. Burada önemli olan, dava açma anında alacağın miktarının tam ve kesin bir şekilde tespit edilebilmesinin objektif bir özen neticesinde davacıdan gerçekten beklenememesidir. Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.640. “*Davanın belirsiz alacak davası türünde açılabilmesi için, ... Alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak davacı tarafından belirlenememesi gerekir. Belirleyememe hali, davacının gereken dikkat ve özeni göstermesine rağmen, miktar ve değerinin belirlenmesinin kendisinden gerçekten beklenilememesi durumuna ya da objektif olarak imkânsızlığa dayanmalıdır.*” Yargıtay Yirmi İkinci Hukuk Dairesi, 7 Mayıs 2015 Tarihli ve E.11568/16824, 07.05.2015 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 19.09.2024). Mukayeseli hukukta ise, Alman ve İsviçre hukukunda da bu duruma ilişkin somut bir düzenleme mevcut değildir. Alman hukukunda belirsiz alacak davasına konu yapılan alacağın belirli olduğu durumlarda belirsiz alacak davasının görülemeyeceği doktrinde ifade edilmektedir. İsviçre hukukunda ise alacağın tam ve kesin bir şekilde belirli olduğu durumlarda belirsiz alacak davası açılırsa, bu eksiklik tamamlanabilen bir dava şartı eksikliği olarak kabul edilmektedir. Detaylı bilgi için bakınız; Simil, op.cit., s.235.

³⁰ Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1025. Örneğin, Yargıtay bir kararında vekâlet ücretinin ödenmemesi sebebiyle avukatın açacağı davada vekâlet ücretinin avukat tarafından hesaplanabileceğini bu sebeple de bu alacağın belirsiz alacak davasına konu yapılamayacağına karar vermiştir. Karar için bkz: Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi, 25 Şubat 2021 Tarihli ve E.2020/7514, K.2021/1930 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 20.09.2024).

³¹ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, op.cit., s.227.

hesaplamayı gerektirdiğinden (vefat eden kişinin yaşı, kaza veya kusur hususundaki özel durumlar), yargılama esnasında (tahkikat ile)³² belirlenebilecek miktarın dava açılma anında davacı tarafından bilinmesi beklenemez³³. Yargı kararlarında da bu durumlarda belirsiz alacak davasının açılabilmesi istikrarlı bir şekilde kabul edilmiştir³⁴.

2- Dava Dilekçesinde Geçici Talep Sonucunun Belirtilmesi

Davacı, belirsiz alacak davasını açarken dava dilekçesinde dava konusu yaptığı alacağının tamamını belirtemese de asgari bir miktar veya değeri belirtmek zorundadır. Belirsiz alacak davasında davacının dava açarken belirttiği bu asgari tutara, geçici talep sonucu denilmektedir³⁵. Belirsiz alacak davasında yargılama esnasında geçici talep sonucu kesin talep sonucuna dönüştürülmektedir. Davacı, taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar veya değeri dava dilekçesinde belirterek belirsiz alacak davasını açabilir (HMK m. 107)³⁶.

Dava dilekçesinde dava konusu yapılan alacağın/değerin asgari bir tutarda gösterilmesi (geçici talep sonucu), beraberinde bazı tartışma ve riskleri de getirmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, burada belirtilen asgari tutar, davacının istediği bir miktarı gösterebileceği olarak anlaşılmamalı; sübjektif olarak belirleyebildiği bir miktar olarak anlaşılmalıdır³⁷. Dava konusu alacağın/değerin çok altında asgari bir tutarın dava dilekçesinde belirtilmesi hem hakkın kötüye kullanılması yasağının (ayrıca HMK m. 29’de belirtilen dürüstlük ilkesinin) ihlali anlamına gelmekte hem de açılan davada yatırılması gereken harcın tespiti ve ihtiyati tedbir/haciz taleplerinde önem arz etmektedir. Bu sebeplerle, belirsiz alacak davasında davacı, geçici talep sonucunu belirlerken sınırsız özgürlüğe sahip olmamalı ve dava açılış tarihinde belirleyebildiği miktar üzerinden davayı açmalıdır³⁸. HMK 119/1-d uyarınca, dava dilekçesinde

³² Belirtmek gerekir ki, belirsiz alacak davası açılmadan önce dava konusuna ilişkin delil tespitinin alınmış olması, dava konusu yapılan alacağı belirli hale dönüştürmez. Dolayısıyla, dava açılmadan önce delil tespitinin yapılmış olması tek başına belirsiz alacak davasının açılmasına (hukuki yarar yokluğu nedeniyle) engel teşkil etmez. Bu hususa ilişkin Yargıtay kararı için bkz: “Davacı tarafça dava açılmadan önce delil tespiti yaptırma yoluna gidilmiş olmasının, davaya konu edilen zarar veya alacak miktarının belirli hale getirdiği şeklinde yorumlamak Kanun’un amacına aykırıdır.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18 Mayıs 2022 Tarihli ve E.2022/397, K.2022/701 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 20.09.2024).

³³ Belirsiz alacak davasındaki imkânsızlık durumu hukuki anlamda imkânsızlık da olabilir. Örneğin, dava sonucunda hükmedilecek miktarın (tamamen) hâkimin takdirinde olduğu durumlarda hukuki anlamda belirsizlik durumu söz konusudur. Benzer şekilde, davacının dava konusu alacağı belirleyebilmesi için gerekli olan bilgi veya belgelerin üçüncü kişilerde bulunması durumu hukuki anlamda imkânsızlığa örnek olarak gösterilebilir. Benzer şekilde hastanedeki tedavi neticesinde zarar gören bir hastanın, dava konusu (talep sonucu) yapacağı tazminat miktarını belirleyebilmesi için davalının kusurunu bilmesi gerekir. Pekcanitez, Atalay ve Özkes, s.227.

³⁴ Örneğin, Yargıtay Yedinci Hukuk Dairesi, 15 Mart 2021 Tarihli ve E.2020/1760, K.2021/2689 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 20.09.2024).

³⁵ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.228.

³⁶ Budak ve Karaaslan, op.cit., s.158.

³⁷ Aslan, Akyol Aslan ve Kiraz, op.cit., s.978; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1044-1045.

³⁸ Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1045

dava değerinin gösterilmesi zorunludur. Dolayısıyla, belirsiz alacak davasında dava değerinin belirtilmemesi, dava dilekçesinde bulunması zorunlu olan unsurun eksikliği olacağından, mahkemece davacıya verilecek bir haftalık sürede bu eksikliğin giderilmemesi, davanın açılmamış sayılması sonucuna da sebep olacaktır (HMK m. 119/2)³⁹.

7251 sayılı Yasa ile yasa koyucu tarafından yapılan değişiklik neticesinde, belirsiz alacak davasının HMK m. 107/2'deki düzenlemesiyle, alacağın tam ve kesin olarak belirlenmesi anı hâkime bırakılmıştır. Böylelikle, yargılama esnasında *alacağın miktarı* ya da *değerinin tam ve kesin* olarak belirlenmesiyle *tahkikat sona ermeden önce* hâkim tarafından verilecek *iki haftalık kesin süre içinde davacı*, iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini (nihai talep sonucunu) belirleyebilir. şayet verilen süre içerisinde davacı talebini tam ve kesin olarak belirleyip talep artırımını yapmazsa, geçici *talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden* dava görülür ve karara bağlanır (HMK m. 107).

3- şartları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar

Belirsiz alacak davasının açılabilmesi için gerekli olan şartlar oluşmadan davanın açılması durumunda, mahkemenin ne şekilde karar vermesi gerektiği hususu, yargı kararları ve doktrinde tartışmalıdır. Yargıtay bazı kararlarında, şartları oluşmadan belirsiz alacak davasının açılması durumunda, (dava şartı olan) hukuki yarar eksikliğinin tamamlanamayacak bir eksiklik olduğu ve davanın doğrudan usulden reddedilmesi gerektiği yönde karar vermiřtir⁴⁰. Buna karşın, Yargıtay bazı kararlarında ise, belirsiz alacak davasında hukuk yarar eksikliğinin tamamlanabilir bir eksiklik⁴¹ olduğu ve öncelikle davacıya süre verilmesi, verilen süre içerisinde eksiklik tamamlanmazsa usulden reddedilmesi gerektiği yönünde karar vermiřtir⁴².

³⁹ Dava dilekçesinde alacağın tamamının mı yoksa bir kısmının mı dava konusu yapıldığının belirsiz olduğu durumlarda hâkim davayı aydınlatma devi çerçevesinde talebini açıklığa kavuşturması için davacıya bir haftalık kesin süre vermelidir. Erzurumlu Işık, op.cit., s.218; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1045.

⁴⁰ "... şartları bulunmadığı halde dava dilekçesinde davanın belirsiz alacak davanın olarak açıldığı durumda davacıya herhangi bir süre verilmeden hukuki yarar yokluğundan davanın reddi yoluna gidilmelidir." Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 25 Mayıs 2021 Tarihli ve E.2021/5121, K.2021/9537 Sayılı Karar, (www.legalbank.net, E.T. 19.09.2024); Benzer yönde karar için bakınız: Yargıtay Yirmi İkinci Hukuk Dairesi 15 Mart 2016 Tarihli E.2015/748, K.2016/7870, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024). Yargıtay verdiği kararlarında ayrıca belirsiz alacak davasının ışlah ile dahi kısmi davaya; kısmi davanın da belirsiz alacak davasına dnştrlemeyeceğine karar vermiştir. İlgili karar için bkz: Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 25 Mayıs 2021 Tarihli ve E.2021/5121, K.2021/9537 Sayılı Karar, 25.05.2021, (www.legalbank.net, E.T. 19.09.2024).

⁴¹ İsviçre hukukunda da alacağın tam ve kesin bir şekilde belirli olduğu durumlarda belirsiz alacak davası açıldığında, bu eksiklik tamamlanabilen bir dava şartı eksikliği olarak kabul edilmektedir. Detaylı bilgi için bakınız; Simil, op.cit., s.235; Peter Loosli, *Die Unbeziefferte Forderungsklage, unter Berücksichtigung des Kantons Zürich*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1986, s. 123 vd.

⁴² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17 Kasım 2020 Tarihli ve E.2019/853, K.2020/907, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024).

Belirtmek gerekir ki, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, önceki içtihatlarında hukuki yarar eksikliği sebebiyle belirsiz alacak davasının doğrudan usulden reddedilmemesi, hukuki yarar dava şartı eksikliğinin tamamlanabilir bir eksiklik olduğunu ve dolayısıyla öncelikle hukuki yarar eksikliğinin tamamlanması için mahkemece davacıya süre verilmesi gerektiği görüşündeydi. Fakat bu hususa ilişkin Yargıtay 9. Hukuk Dairesi önceki içtihatlarından dönmüş ve artık 22. Hukuk Dairesinin içtihatlarındaki görüş olan, hukuki yarar dava şartı eksikliği durumunda doğrudan usulden ret kararı verilmesi gerektiği içtihadını benimsemiştir⁴³.

Doktrinde de bu hususa ilişkin tartışmalar mevcuttur. Bu hususta ileri sürülen bir görüşte, şartları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasında hukuki yarar (dava) şartının eksik olması ve hukuki yarar şartının da tamamlanabilir bir dava şartı eksikliği olmaması sebebiyle belirsiz alacak davasının doğrudan usulden reddedilmesi gerektiği savunulmuştur⁴⁴. Buna karşın, ileri sürülen diğer görüşe göre ise, belirsiz alacak davasının şartları oluşmadan açılması durumunda, hukuki yarar eksiliğinden dolayı dava doğrudan reddedilmemeli, hâkimin hukuku resen uygulaması ve tarafların hukuki tavsifiyle bağlı olmaması (HMK m. 33) sebebiyle belirsiz alacak davasına eda davası olarak devam edilmelidir⁴⁵. Ayrıca, doktrinde belirsiz alacak davasının bir eda davası türü olması sebebiyle, eda davalarında hukuki yararın niteliği gereği kendiliğinden var kabul edilmesi gerektiği görüşü de savunulmuştur⁴⁶.

II. BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA ÖZELLİK ARZ EDEN BAZI DURUMLAR

A) BAKİYE ALACAK İÇİN EK DAVANIN AÇILIP AÇILAMAYACAĞI HUSUSU

⁴³ “Dairemizin daha önce belirsiz alacak davasına ilişkin uygulaması benimsenen yeni ilkelerden farklılık arz etmekteydi. Örneğin, hukuki yararın tamamlanabilir dava şartı olduğu; hukuki yarara ilişkin dava şartının eksik olması halinde davanın hemen reddedilmemesi; davacıya süre verilerek dava şartının tamamlattırılması gerektiği yönünde uygulama yapılmaktaydı. Dairemizin belirsiz alacak davası ile ilgili yukarıda belirtilen yeni ilkelerinin hemen uygulamaya konulması, dairenin önceki görüşüne güvenerek dava açanlar yönünden hukuki güvenlik, hukuki belirlilik, hukuki öngörülebilirlik ve sürpriz karar yasağı ilkelerinin ihlaline yol açacaktır... Dairemiz tarafından daha önce verilen kararlarda hukuki yarar yokluğu sebebiyle dava şartı yokluğuna bağlı davanın reddi kararları verilmediğinden dairenin önceki görüşüne güvenilerek belirsiz alacak davası şeklinde açılan bu davada belirtilen husus bozma nedeni yapılmamıştır.” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 25 Mayıs 2021 Tarihli ve E.2021/7234, K.2021/11693 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024).

⁴⁴ Aslan, Akyol Aslan ve Kiraz, op.cit., s.1003; Muhammet Özkes, “Anayasa Mahkemesi’nin Kararı Karşısında Kısmi Dava ile Belirsiz Alacak Davası Arasındaki Sınırın Belirlenmesi Sorunu”, in Emel Hanağası, Mustafa Göksu (Ed.), *Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan*, Cilt II, Ankara, 2014, s.1589-1606, s.1603; Simil, op.cit., s.201.

⁴⁵ Ali Cem Budak ve Dilek Karademir, “Şartları Oluşmadığı Halde Belirsiz Alacak Davası Açılırsa Hâkim Nasıl Karar Vermelidir?”, *YÜFHD*, Cilt 13, Sayı 1, 2016, s.130-142, s.140; Cenk Akil, “Belirli Alacağın Belirsiz Alacak Davasına Konu Edilmesi Durumunda Mahkeme Ne Tür Bir Karar Vermelidir?”, *YÜFHD*, Cilt 14, Sayı 2, 2017, s.195-209, s.206; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.645 vd; Budak ve Karaaslan, op.cit., s.161.

⁴⁶ Budak ve Karaaslan, op.cit., s.161.

7251 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikler neticesinde, belirsiz alacak davasındaki birtakım belirsizlikler giderilmekle birlikte, bazı hususlar bakımından hala belirsizlikler mevcuttur. Belirsiz alacak davasında alacağın belirli hale gelmesinden sonra hâkim tarafından davacıya verilen süre içinde talep artırımının yapılmaması durumunda, bakiye alacağın akıbetinin ne olacağı hakkında herhangi bir yasal düzenleme mevcut değildir. Yasal düzenlemedeki bu belirsizlik, doktrin ve yargı kararlarında tartışılan ve görüş birliğinin olmadığı hususlardandır. Belirsiz alacak davası bakımından bu eksikliği (belirsizliği) gidermeye yönelik, doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, alacağın belirli hale gelmesinden sonra mahkemece verilen süre içerisinde talep artırım dilekçesinin verilmemesi durumunda, davacının dava dilekçesinde gösterdiği talep sonucu üzerinden yargılamaya devam edilip karar verilmelidir⁴⁷. Bu husus, hem yargı kararlarında hem de doktrin ve karşılaştırmalı hukuk bakımından genel kabul görmektedir. Buna karşın, mahkemece verilen süre içerisinde talep artırım dilekçesi vermeyen davacı, ıslah ile veya karşı tarafın açık rızasıyla da aynı dava içerisinde talebini artırabilir⁴⁸. Mahkemece verilen kesin süre içinde talep artırımı yapılmaz ve ıslah ya da karşı tarafın açık rızasıyla talep artırım imkânı da bulunmazsa, bakiye alacak için davanın açılıp açılmayacağı veya hangi şekilde açılabilceğı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüş ve yargı kararlarında belirsizlikler ortaya çıkmıştır.

Doktrinde bir görüş, belirsiz alacak davasının bir kısmı eda davası olduğunu ve bakiye alacak için ek davanın açılabilceğini ileri sürmüştür⁴⁹. Buna karşın, doktrinde başka bir görüşte, belirsiz alacak davasının tam eda davası olduğu ve dava açılırken (baştan itibaren) tüm alacağın hüküm altına alınmak istendiğı, sadece dava tarihinde alacak miktarı belirli olmadığı için dava konusu alacağın tam gösterilmediğı ileri sürülmüştür⁵⁰. Dolayısıyla, belirsiz alacak davasından sonra, dava konusu yapılmayan bakiye alacak için ek davanın açılmaması gerektiğı görüşü savunulmuştur⁵¹. Kanaatimizce, ikinci görüş isabetlidir. Zira belirsiz alacak davasında dava, esasen tüm alacak miktarı için açılmakta; sadece dava tarihinde dava konusu alacak

⁴⁷ Pekcanıtez, *Pekcanıtez Usul*, op.cit., s.1044; Sabine Baumann Wey, *Die unbezifferte Forderungsklage nach Art. 85 ZPO*, Zürich, Schulthess Verlag, 2013, s.7. Doktrindeki bir görüşe göre, bu durumda mahkemece verilecek bir ara karar ile davaya kısmi dava olarak ve dava dilekçesinde gösterilen (geçici) talep sonucu üzerinden devam edilmelidir. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, op.cit., s.338 vd.

⁴⁸ Fatih Karamercan, “Belirsiz Alacak Davasından Sonra Ek Dava Açılabilir Mi?”, *İMİFD*, Cilt 7, Sayı 12, 2022, s.83-107, s.96.

⁴⁹ Zeki Gözütok ve Adem Albayrak, *Alfabetik Medeni Usul El Kitabı*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s.171 vd..

⁵⁰ Budak, s.84.

⁵¹ Simil, op.cit., s.299 vd.; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.612 vd.; Akil, op.cit., s.202; Karamercan, op.cit., s.97. Alman ve İsviçre hukukunda da bu görüş doktrin tarafından savunulmaktadır. Kurtoğlu, op.cit., s.272 vd..

miktarı tam ve kesin olarak belirlenemediği için dava dilekçesinde geçici talep sonucu belirtilmektedir. Bu sebeple, hüküm tüm alacağı kapsamakta ve aynı dava konusu için ek bir davanın açılmaması gerekmektedir (HMK m. 303).

Yargıtay kararlarında da ağırlıklı olarak ikinci görüş esas alınmaktadır⁵². Yargıtay, vermiş olduğu kararlarında, belirsiz alacak davasında gösterilen geçici talep sonucunun artırılmasının, talebin belirli hale gelmesinden sonra talep artırımı dilekçesiyle veya ıslah dilekçesiyle mümkün olduğunu belirtmiştir⁵³. Yargıtay, bu hususa ilişkin yol gösterici olma niteliğindeki bir kararında, belirsiz alacak davasına konu yapılan alacak için ek davanın açılmayacağını açıkça belirtmiş ve ayrıca belirsiz alacak davasında kesin talep sonucunun belirtilmesi (talep artırımı) için davacıya (kesin) süre verilmemesinin hukuki dinlenilme hakkını kısıtlayacağını ifade etmiştir⁵⁴.

Burada değinilmesinde fayda olacak bir diğer husus ise, derdestlik (ve kesin hüküm) durumudur. Zira bakiye alacak için ek dava, ya belirsiz alacak davası sonuçlandıktan sonra yeni bir dava olarak ya da belirsiz alacak davası devam ederken ayrı bir dava şeklinde açılabilir. Bu durumda, ek dava ile belirsiz alacak davası arasındaki ilişki, kesin hüküm (HMK m. 303) ya da derdestlik dava şartı engeline takılacaktır. Dolayısıyla, bakiye alacak için açılacak olan ek dava

⁵² Yargıtayın belirsiz alacak davasından sonra bakiye alacak için ek davanın açılmayacağına ilişkin kararları için bkz: Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 29 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/5275, K.2021/11008 Sayılı Karar; Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 2 Mart 2022 Tarihli ve E.2022/2012, K.2022/2778 Sayılı Karar; Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 29 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/5273, K.2021/11010 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 22.09.2024); Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 4 Temmuz 2023 Tarihli ve E.2023/10383, K.2023/10391 Sayılı Karar; Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 15 Ocak 2021 Tarihli ve E.2021/12403, K.2021/16585 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E. T. 22.09.2024). Yargıtayın aksi yönde kararı için bkz: Yargıtay Onuncu Hukuk Dairesi, E.2019/4819, K.2020/2469; “*Belirsiz alacak ve tespit davasının, kısmi eda hükmünün kesin hüküm teşkil ettiğinden şüphe yoktur. Tespit bölümünde ise tespit davası açılması halinde kesin hüküm teşkil ettiği açık olmakla birlikte ek dava niteliğindeki iş bu yargılamaya konu eda davasında davanın niteliği itibarıyla farklılık arz etmesi nedeniyle kesin hüküm teşkil etmeyeceği açık olup davalı vekilinin kesin hüküm nedeniyle davanın reddine ilişkin istinaf nedenleri yerinde görülmemiştir.*” Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 19 Haziran 2019 Tarihli ve E.2019/600, K.2019/1030 Sayılı Karar, www.lexpera.com.tr, E.T. 21.09.2024).

⁵³ “*Belirsiz alacak davasında davacı, alacağının tam ve kesin olarak belirlenmesinden sonra HMK 107. maddesine dayalı olarak bir kez alacağını artırabilir. Ayrıca davasını HMK 176. ve devamı maddelerine göre bir kez de ıslah edebilir.*” Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi, 28 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/2137, K.2021/3747 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E. T. 21.09.2024).

⁵⁴ “*... davacı vekili tarafından alacak miktarlarını belirlemek amacıyla süre talep edildiği halde mahkemeye davacı tarafa geçici talep sonucunu kesin talep sonucuna dönüştürmesi için süre verilmediği anlaşılmış olup, belirsiz alacak davasında alacağın tamamı dava konusu yapıldığı ve belirsiz alacak davasına konu edilen alacaklar bakımından ek dava açılmayacağı düşünüldüğünde, mahkemeye HMK. m. 107 uyarınca davacı vekiline kesin talep sonucunu belirtmesi için süre verilmemesi hukuki dinlenilme hakkının kısıtlanmasına yol açar.*” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 15 Aralık 2021 Tarihli ve E.2021/12403, K.2021/16585 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 21.09.2024).

ile belirsiz alacak davası arasındaki ilişki ya derdestlik ya da kesin hüküm (HMK m. 303) dava şartı engeli olacaktır⁵⁵.

Belirsiz alacak davasında, dava konusu alacağın belirli hale gelmesinden sonra aynı davada talep artırım yoluyla değil de ayrı bir dava olarak (ek dava) bakiye alacak ileri sürülebilmesi hususunda yasal bir düzenleme mevcut olmadığından, bu eksiklik (belirsizlik), doktrindeki görüş ve yargı kararlarıyla doldurulmaktadır. Belirsiz alacak davası bakımından derdestlik hususu, sadece dava konusu yapılan geçici talep için değil, alacağın tamamı için söz konusu olmaktadır⁵⁶. Derdestlik dava şartı engeli nedeniyle, belirsiz alacak davası devam ederken bakiye alacak için ayrı (ek) bir dava açılmaz⁵⁷. Bu hususa ilişkin doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, davacı talep artırım dilekçesi yerine ek bir dava açarsa, bu (ek) dava derdestlikten değil; hukukî yarar yokluğundan reddedilmelidir. Zira davacının belirsiz alacak davasında talep artırım yoluyla aynı sonuca varması, dava yoluyla varmasından daha kolaydır. Dolayısıyla, davacının bakiye alacak için ek dava açarak ek dava ve belirsiz alacak davalarının birleştirilmesini istemesi, hukuki yarar şartının yokluğu sonucunu doğurur⁵⁸. Kanaatimizce, her durumda bu sonuca varmak mümkün olamayacaktır. Zira süresinde talep artırım dilekçesinin verilememesi durumunda, açılan ek davanın her zaman hukuki yarardan reddedileceği söylenemez. Bu nedenle, ek davanın derdestlik dava şartı sebebiyle reddedilmesi, daha kesin bir yol olacaktır.

B) TALEP ARTIRIMIN NE ZAMAN ve KAÇ KEZ YAPILABİLECEĞİ HUSUSU

7251 sayılı Yasa ile belirsiz alacak davasına ilişkin HMK m. 107’de yapılan değişiklikle, tahkikat sonucu (genel olarak bilirkişi incelemesi neticesinde) alacağın tam ve kesin olarak belirli hale gelmesi ya da karşı tarafın sunmuş olduğu bilgi veya belgeler ile alacağın belirli hale gelmesinden sonra hâkimin davacı tarafa alacağını belirli hale getirmesi

⁵⁵ “... belirsiz alacak davası türünde dava açılması durumunda alacağın tamamı dava konusu edildiğinden aynı dava konusu ile ilgili ek dava açılması halinde derdestlik dava şartı söz konusu olur.” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 2 Mart 2022 Tarihli ve E.2022/2012, K.2022/2778 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 17.09.2024).

⁵⁶ “... maddi tazminat alacağının bilinir hale geldiği 07/12/2016 tarihli hesap raporunun akabinde davacı vekilinin 08/12/2016 tarihli talep artırım dilekçesiyle maddi tazminat istemini neticeten 51.663,88 TL’ye arttırdığı dikkate alınarak, davacının yeniden talep artırımında bulunamayacağı ve kısmi dava niteliğinde olmayan davada ek davasının da dinlenemeyeceği...” Yargıtay Yirmi Birinci Hukuk Dairesi, 13 Mayıs 2019 Tarihli ve E.2018/5344, K.2019/3642 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 24.09.2024).

⁵⁷ Budak ve Karaaslan, op.cit., s.162; Tanrıver, Usul, op.cit., s.649. “Ayrıca belirsiz alacak davası türünde dava açılması durumunda alacağın tamamı dava konusu edildiğinden aynı dava konusu ile ilgili ek dava açılması halinde derdestlik dava şartı söz konusu olur.” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 2 Mart 2022 Tarihli ve E.2022/2012, K.2022/2778 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 24.09.2024).

⁵⁸ İbrahim Ermenek, *Medenî Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2014, s.311.

için iki haftalık süre vermesi zorunluluğu getirilmiştir⁵⁹. Böylelikle, dava devam ederken alacağın tam ve kesin olarak belirli hale gelmesinden itibaren hâkim, davacı tarafa alacağını belirli hale getirmesi için iki haftalık kesin süre verildiğini ihtar eder (HMK m. 107). HMK m. 107'de yapılan değişiklikle, belirsiz alacak davasında talep artırımının ne zaman yapılacağı konusundaki doktrin ve yargı kararlarında süregelen tartışmaların giderilmesi amaçlanmıştır⁶⁰.

HMK m. 107'de davacının belirsiz alacak davasında talep artırımını sadece bir kez yapacağına (ya da kaç kez yapacağına) dair herhangi bir düzenleme mevcut değildir⁶¹. Buna karşın, HMK m. 107'de her ne kadar davacının yargılama esnasında⁶² sadece bir kez talep artırımı yapabileceği düzenlenmemişse de doktrin ve yargı kararlarında talep artırımının sadece bir kez yapılabileceği istikrarlı bir şekilde kabul edilmektedir⁶³. Doktrindeki görüş ve Yargı içtihatlarına göre, davacıya (talep sahibine) tanınan talebin artırılması hakkı bir sefer kullanılabilir⁶⁴. Dolayısıyla, istikrar kazanan bu görüşe göre, davacının talep artırımını birden fazla yapması halinde (ıslah hakkı saklı kalmak şartıyla), '*iddianın değiştirilmesi ve genişletilmesi*' yasağı⁶⁵ ile karşılaşılacağı kabul edilmektedir⁶⁶. Kanaatimizce de bu görüş ve

⁵⁹ Değişiklik öncesi HMK m. 107'deki düzenleme uyarınca tahkikat sona erinceye kadar dava açılırken gösterilen geçici talep artırılabilirken; ilgili 7251 sayılı Yasa değişikliğinden sonra artık alacağın tam ve kesin belirli hale gelmesinden sonra hâkim tarafından verilen iki haftalık kesin süre içerisinde talep artırımı yapılabilmektedir (HMK m. 107/2). Değişiklik öncesi doktrin ve yargı kararlarında dava konusu alacak miktarının tam ve kesin olarak belirlendiği an ve buna bağlı olarak talep artırımının yapılacağı an tartışma konusuydu. HMK m. 107/2'deki yapılan değişiklikle, alacağın miktar (veya değerinin) tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün hale geldiğinin mahkemece tespitinden sonra hâkim, davacıya talebini tam ve kesin olarak belirlemesi için iki haftalık kesin süre vermektedir.

⁶⁰ "7251 Sayılı Kanun ile 107. maddede yapılan değişiklikler Dairemizce şartları mevcut olan belirsiz alacak davasında yapılan yargılama ile alacağın belirli hale gelmesi durumunda hâkimin geçici talep sonucunu kesin talep sonucuna dönüştürmesi için alacaklıya süre vermesi gerektiği yönünde değerlendirilmiştir." Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 2 Mart 2022 Tarihli ve E.2022/2012, K.2022/2778 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 24.09.2024).

⁶¹ HMK m. 107'nin gerekçesinde, talep artırımının bir kez yapılabileceği ve ikinci kez yapılacak talep artırımının iddiayı genişletme yasağına aykırı olacağı belirtilmiştir. "HMK'nun 107. maddesinin gerekçesine göre, alacak belirli hale geldiğinde artırım, sadece bir kez yapılabilir. İkinci kez artırım yapılmak istenirse, iddianın genişletilmesi yasağı ile karşı karşıya kalınır." Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 11 Şubat 2020 Tarihli ve E.2016/13162, K.2020/1860 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 17.09.2024).

⁶² Belirtmek gerekir ki, belirsiz alacak davasına ilişkin istinaf aşamasında yapılan tahkikat süresince de talep artırımı talebinde bulunulabilir.

⁶³ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.229.

⁶⁴ "...davacıların maddi tazminat istemlerinin 22.09.2018 tarihli raporla bilinir hale gelmesi akabinde taleplerini arttırmış olmasına göre davacılar vekilinin ilk talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi gerekirken ikinci talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur." Yargıtay Onuncu Hukuk Dairesi, 11 Şubat 2021 Tarihli ve E.2020/7981, K. 2021/9679 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 17.09.2024).

⁶⁵ "Belirsiz alacak davasında yapılan yargılama sırasında alacağın miktarının tam olarak belirlenmesi ile davacı talebini iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın artırabilecektir. Alacağın belirli hale gelmesi sonrasında ortaya çıkan yeni talep eksik belirtilirse davacının bundan sonraki yeni artırma isteği iddianın genişletilmesi yasağıyla karşılaşacaktır." Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi, 28 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/2137, K.2021/3747 Sayılı Karar; Yirmi Birinci Hukuk Dairesi, 13 Mayıs 2019 Tarihli ve E.2018/5344, K.2019/3642 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 17.09.2024).

⁶⁶ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.230; Bu husus, bu duruma ilişkin bir Yargıtay kararında açıkça belirtilmiştir "Belirsiz alacak davasında davacı, alacağının tam ve kesin olarak belirlenmesinden sonra HMK 107.

Yargıtay uygulaması yerindedir. Zira talep artırımı hakkının birden fazla kullanılması, hem belirsiz alacak davasının yasal düzenleniş amacından uzaklaşılmasına hem de yargılama düzeninin ve taraflar arasındaki dengenin bozulmasına sebep olacaktır.

Belirsiz alacak davasında yalnızca bir kez talep artırımının yapılabilmesi hususu, mutlak nitelikte değildir ve yasa koyucu tarafından emredici nitelikte bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. Dolayısıyla şartların mevcut olması durumunda ve dürüstlük kuralına aykırı olmayacak şekilde daha sonra gerçekleşen durumlar nedeniyle davacı (talep eden) ikinci defa talep artırımı yapabilir. Yargıtay’ın da bu yönde kararları mevcuttur⁶⁷. Ayrıca dava konusu alacağın tam ve kesin olarak belirli hale gelmesi, bozma kararı sonrası gerçekleşmişse, bozma kararından sonra da talep artırımı dilekçesi verilerek talep artırılabilir⁶⁸.

Davacının bir davada talep artırımını sadece bir kez yapılabilmesi hususu, ihtiyari dava arkadaşlığı (HMK m. 57), davaların yığılması (HMK m. 110) ve davaların birleştirilmesi (HMK m. 166) bakımından uygulanmaz. Her ne kadar bu üç durumda, tek bir dava dosyasında birden fazla talep gibi görünse de esasen her birisi bağımsız dava olduğundan⁶⁹, genel kural geçerliliğini korur. Bu nedenle, talep artırımı dilekçesi her bir bağımsız talep için ayrı ayrı yapılabilir. Yargıtay da bu hususta benzer yönde kararlar vermiştir⁷⁰.

Belirsiz alacak davasında talep artırımının yalnızca bir kez yapılabilmesi, davacının ıslah hakkını ortadan kaldırmaz. Islah hakkından bağımsız olarak kullanılabilen talep artırımı dilekçesi, ıslah hakkının kullanılmasına engel teşkil etmez. Dolayısıyla, belirsiz alacak davasında davacı hem talep artırımı hakkını hem de ıslah hakkını aynı dava içerisinde serbestçe kullanabilir⁷¹. Davacının belirsiz alacak davasında talep artırımını yapmadan önce veya talep

maddesine dayalı olarak bir kez alacağını artırabilir.” Yargıtay On Yedinci Hukuk Dairesi, 14 Ekim 2019 Tarihli ve E.2017/1017, K.2019/9303 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 17.09.2024).

⁶⁷ Örneğin, Ek bilirkişi raporundan sonra daha önce talep artırımı dilekçesi veren alacaklının yeni (ikinci) bir talep artırımı dilekçesi verebileceğine ilişkin Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 21 Haziran 2023 Tarihli ve E.2022/795, K.2023/641 Sayılı Kararı; Bu hususa ilişkin benzer Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 8 Mart 2022 Tarihli ve E.2020/9-605, K.2022/264 Sayılı Kararı, www.kazanci.com, (E. T. 22.08.2024).

⁶⁸ Bu hususa ilişkin Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15 Haziran 2021 Tarihli ve E.2019/467, K.2021/775 Sayılı Kararı, (www.lexpera.com.tr, E.T. 20.09.2024).

⁶⁹ S. Serhat Kırtıloğlu, “Medeni Yargılama Hukukunda Objektif Dava Birleşmesi”, *EÜHFD*, Cilt 18, Sayı 3–4, 2014, s.133-172, s.152.

⁷⁰ Örneğin, “HMK m. 176 gereği ıslah yapmak hakkı da mevcuttur. Mahkemece davacının ıslah dilekçesi esas alınarak bir karar vermek gerekirken bedel artırımı dilekçesini ıslah dilekçesi olarak kabul ederek bu dilekçedeki talep gibi karar verilmesi ve ikinci dilekçe olan ıslah dilekçesinin dikkate alınmaması doğru görülmemiştir.” Yargıtay On Yedinci Hukuk dairesi, 14 Ekim 2019 Tarihli ve E.2017/1017, K.2019/9303 Sayılı Kararı, (www.kazanci.com, E. T. 24.08.2024).

⁷¹ “... Ayrıca davasını HMK 176. ve devamı maddelerine göre bir kez de ıslah edebilir.” Yargıtay On Yedinci Hukuk dairesi, 14 Ekim 2019 Tarihli ve E.2017/1017, K.2019/9303 Sayılı Kararı, (www.kazanci.com, E. T. 22.09.2024).

artırım hakkını kullandıktan sonra ıslah yapabileceği, Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir⁷². Ayrıca belirsiz alacak davası devam ederken alacağın belirli hale gelmesinden sonra talep artırımı için verilen (kesin) süre içerisinde talep artırımını yapmayan davacı, tahkikat sona erinceye kadar ıslah hakkını kullanarak talep sonucunu arttırabilir⁷³.

C) BELİRSİZLİK ALACAK DAVASINDA HUKUKİ YARAR MESELESİ

Hukuki yarar (HMK m. 114/1-h) genel olarak, hukuki koruma isteyen kişinin bu korumayı almasını gerektirir bir hakkının olması, mahkeme kararına ihtiyaç duyuyor olması ve davacının başka bir yol ile hakkına ulaşmasının mümkün olmaması olarak tanımlanmıştır⁷⁴. Dava şartları, dava açılırken mevcut olması gerektiği gibi dava devam ederken de mevcut olması gerektiğinden, tamamlanabilir/giderilebilir bir dava şartı eksikliğinin olması durumunda hâkim, bu eksikliğin giderilmesi için bir haftalık kesin süre verir (HMK m. 115).

Belirsiz alacak davasında davacının dava açmasındaki hukuki yararı, davanın açıldığı tarihte mevcut olmalıdır⁷⁵. Zira hukuki yarar dava şartı eksikliği dava devam ederken giderilebilecek bir dava şartı eksikliği olmadığından, yargılamanın başından sonuna kadar var olması gerekir. Belirsiz alacak davasında hukuki yarar dava şartının mevcut olması gerektiği madde gerekçesinde belirtilmiştir⁷⁶. Alacaklının belirsiz alacak davasını açabilmesi için dava konusu alacağı/dava değerini tam ve kesin olarak bilememesi veya objektif olarak bilemeyecek durumda olması gerekir. Dolayısıyla dava tarihinde dava konusu alacak/dava değeri davacı tarafından biliniyor veya objektif olarak bilinebilir bir durum mevcutsa, belirsiz alacak davasının açılmasında hukuki yarar söz konusu olmayacaktır⁷⁷.

Gerek doktrin gerekse Yargıtay kararlarında belirsiz alacak davasına ilişkin önemli tartışmalardan birisi de belirsiz alacak davası olarak açılmayan bir davanın belirsiz alacak

⁷² Bu hususa ilişkin Yargıtay kararları için bkz: Yargıtay Yirmi İkinci Hukuk dairesi, 25 Kasım 2019 Tarihli ve E. 2019/6528, K. 2019/21446 Sayılı Kararı; Yargıtay On Yedinci Hukuk dairesi, 14 Ekim 2019 Tarihli ve E.2017/1017, K.2019/9303 Sayılı Kararı, www.kazanci.com, (E. T. 22.09.2024).

⁷³ "... belirsiz alacak davası açılması durumunda yapılacak talep artırımı, ıslah olarak nitelendirilemeyeceğinden istinaf aşamasında talep artırımı yapılabilir. Antalya BAM 11.HD., E.2017/940, K.2018/358; "Belirsiz alacak davasında bozmadan sonra "talep artırımı dilekçesi" ile talep sonucu arttırılabilir. Hukuki niteliği itibarıyla talep artırımı işlemi ıslah değildir. Yargıtay Yirmi İkinci Hukuk dairesi, 25 Kasım 2019 Tarihli ve E. 2019/6528, K. 2019/21446 Sayılı Kararı, (www.kazanci.com.tr, E. T. 22.09.2024).

⁷⁴ Budak ve Karaaslan, op.cit., s.175; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.216.

⁷⁵ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.216.

⁷⁶ HMK m. 107 Madde Gerekçesi.

⁷⁷ Aslan, Akyol Aslan ve Kiraz, op.cit., s.976 vd. "... dava konusu kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, fark aylık ücret ve ikramiye alacaklarının gerçekte belirlenebilir alacaklar olduğu ve dolayısıyla belirsiz alacak davasına konu edilemeyecekleri anlaşılmakla, anılan talepler yönünden hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddi gerekirken ...", Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18 Mart 2021 Tarihli ve E.2019/742, K.2021/419 Sayılı Kararı, (www.legalbank.net, E.T. 18.09.2024).

davası olarak açılması durumunda, mahkemenin ne şekilde hareket etmesi gerektiğidir. Bu tartışmanın temelinde, belirsiz alacak davasının şartları olmadan açılması durumunda, hukuki yarar yokluğu nedeniyle hemen usulden ret kararının mı verileceği; yoksa belirsiz alacak davasının kısmi davaya dönüşüp bu şekilde devamına karar verileceği hususu yatmaktadır.

Belirsiz alacak davası olarak açılmayacak bir davanın belirsiz alacak davası olarak açılması durumunda, Yargıtay eskiden mahkemenin başkaca bir işlem yapmadan doğrudan dava şartı (hukuki yarar) eksikliği nedeniyle usulden ret kararı vermesi gerektiği görüşündeydi⁷⁸. Fakat Yargıtay, yakın tarihli kararlarında bu görüşünden vazgeçerek (şartları varsa) davanın kısmi davaya dönüştürülerek kısmi dava olarak görülmesi gerektiği, dolayısıyla, mahkemece doğrudan usulden ret kararının verilmemesi gerektiği görüşündedir⁷⁹. Eski kararlarının⁸⁰ aksine, Yargıtay, artık usulden ret yerine mahkemenin (şartları varsa) davaya kısmi dava olarak devam etmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir⁸¹.

Anayasa Mahkemesi de bu hususa ilişkin vermiş olduğu kararında⁸², “*böyle bir durumda davanın usulden reddinin, mahkemeye erişim hakkının ihlali olduğuna*” hükmüne yer vererek şartları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasının kısmi davaya dönüştürülmeyle doğrudan usulden ret edilmesini mahkemeye erişim hakkının ihlali olduğuna karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi’nin bu kararı, Yargıtay’ın görüş değişikliğine gitmesinde etkisi olan ve

⁷⁸ Örneğin, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17 Haziran 2015 Tarihli ve E.2015/22-1052, K.2015/1612 Sayılı Kararı; Yargıtay Yirmi İkinci Hukuk Dairesi, 5 Mayıs 2015 Tarihli ve E.11568/16824 Sayılı Karar; Yirmi İkinci Hukuk Dairesi, 20 Ekim 2014 Tarihli ve E.20845/28186 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 18.09.2024).

⁷⁹ “... davacı davasının belirsiz alacak davası olduğunu mahkemeye bildirmiş olmakla birlikte belirsiz alacak davasının koşulları bulunmuyor ve fakat kısmi dava açılabilmesi mümkün ise, bu durumda, mahkemece, açılmış olan dava, doğrudan bir ara kararıyla bir kısmi dava olarak nitelendirilmek suretiyle görülüp karara bağlanmalıdır.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 16 Mayıs 2019 Tarihli ve E.2016/ 22-1166, K.2019/576 Sayılı Kararı, (www.kazanci.com.tr, E.T. 25.09.2024).

⁸⁰ Yargıtayın görüş değişikliğine gitmeden önce verdiği kararlara örnek karar için bkz: “... şartları bulunmadığı halde dava dilekçesinde davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığı durumda davacıya herhangi bir süre verilmeden hukuki yarar yokluğundan davanın reddi yoluna gidilmelidir.” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi., 25 Mayıs 2021 Tarihli ve E.2021/5121, K.2021/9537 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 25.09.2024).

⁸¹ “Dava, dilekçede belirsiz alacak davası olarak adlandırılmış ise de; alacağın miktar ve değerinin tam ve kesin olarak belirlenmesi mümkün olduğundan HMK’nın 107. maddesine göre belirsiz alacak davacı açılmayacağı, ancak belli bir miktar gösterilerek talepte bulunulduğundan davacının davasının HMK 109. maddesinde ifade edilen kısmi dava niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.” Yargıtay On Beşinci Hukuk Dairesi, 25 Mayıs 2021 Tarihli ve E.2020/2618, K.2021/2642 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 25.09.2024). Aksi yönde bir Yargıtay kararında ise, “... toplu iş sözleşmesinden kaynaklı talep konusu alacaklar belirsiz alacak değildir. Asıl davada dava konusu edilen ilave tediye dışındaki alacakların gerçekte belirlenebilir alacak olmaları ve belirsiz alacak davasına konu edilemeyecekleri anlaşılmakla, hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddi gerekir. Her ne kadar davacı 03.01.2017 tarihli dilekçesi ile, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 107/2 gereğince dava değerini arttırdıklarını, ayrıca 11.04.2017 tarihli dilekçesi ile de Hukuk Muhakemeleri Kanunu 176. madde gereğince davayı ıslah ederek belirsiz alacak davasını eda davası olarak ıslah ettiklerini bildirmiş ise de; belirsiz alacak davasının ıslah yolu ile eda davası haline dönüştürülmesi mümkün değildir.” Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 20 Ocak 2021 Tarihli ve E.202/4444, K.2021/1729 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 25.09.2024).

⁸² Anayasa Mahkemesi, 8 Haziran 2023 Tarihli ve 2019/17969 Sayılı Kararı, (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr, E.T. 26.09.2024).

esasen bu hususa ilişkin tartışmalara da son noktayı koyan bir karar niteliğindedir. Kanaatimizce, şartları oluşmadan açılan belirsiz alacak davası, kısmi davaya dönüştürülerek görülmelidir. Zira mahkemeye erişim hakkı, usul ekonomisi ve hâkimin hukuku resen uygulama ilkeleri gibi yargılama hukukunun temel prensipleri açısından, davanın doğrudan usulden reddi yerine kısmi dava olarak sürdürülmesi daha isabetlidir.

D) BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA ZAMANAŞIMI VE FAİZ HUSUSU

Belirsiz alacak davası bakımından önem arz eden bir diğer husus dava konusu yapılan alacak bakımından zamanaşımının ne zaman ve hangi miktar için kesildiği ve faizin hangi tarihten itibaren işletileceğidir. Belirsiz alacak davasını uygulamada avantajlı kılan ve kısmi davadan ayıran en önemli özellikler, zamanaşımı ve faiz konularıdır⁸³. Bu iki husus, belirsiz alacak davasının tercih edilme nedenlerinin başında gelmektedir. Davacıya diğer dava türlerine kıyasla önemli avantajlar sağlaması nedeniyle, 2011 yılında 6100 sayılı HMK ile ilk kez yasada düzenlenen belirsiz alacak davası, getirdiği en önemli yeniliklerden biri olmuştur. Kısmi davayla birçok yönden benzerlik gösteren belirsiz alacak davasının farklı yönlerinden olan bu hususlarına dikkat çekmek için değinmemizde fayda olacağını düşünmekteyiz⁸⁴.

Belirsiz alacak davasında sadece dava konusu edilen asgari tutar (geçici talep) için değil; dava konusu edilen tüm alacak için dava tarihinden itibaren zamanaşımı kesilir⁸⁵. Belirsiz alacak davasının düzenlendiği yasal metinde her ne kadar zamanaşımının tüm alacak bakımından dava tarihinden itibaren kesileceği belirtilmese de hem doktrin hem de Yargıtay kararlarında bu hususta görüş birliği mevcuttur. Zira belirsiz alacak davası tüm alacak için açıldığından, zamanaşımı da dava tarihinde tüm alacak için kesilecektir. HMK’de belirsiz alacak davası düzenlenmeden önce bu husus davacı bakımından büyük dezavantajlar getirmekteydi. Ayrıca yüksek miktarlı davalar açmak zorunda kalıp davası reddedildiğinde fazla yargılama giderleri ödemek zorunda kalınıyordu ya da kısmi dava açılıp ıslah ile dava miktarı arttırıldığında, artırılan kısım için ıslah tarihinden itibaren zamanaşımı kesilmiş sayıldığından⁸⁶ hak kayıplarına sebep olunmaktaydı. Davacı bakımından bu zararların ve

⁸³ Davanın açılmasının maddi hukuka ilişkin sonuçlarından olan zamanaşımının kesilmesi ve faizin işletilmesi hususları medeni yargılama hukuku bakımından önemli konulardandır.

⁸⁴ Kısmi dava bakımından sadece dava konusu yapılan alacak miktarı için zamanaşımı dava tarihinden itibaren kesilir ve aynı şekilde sadece dava konusu yapılan alacak için faiz dava tarihinden itibaren işletilir. Bunun yanında kısmi davada ıslah ile dava konusu alacak arttırıldığında, arttırılan kısım için zamanaşımı ıslah tarihinde kesilir ve faiz de ıslah tarihinden itibaren işletilir. Mehmet Erdem, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s.296 vd.; Budak ve Karaaslan, op.cit., s.158; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1002.

⁸⁵ Simil, op.cit., s.93; Budak ve Karaaslan, op.cit., s.158; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1020; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medenî Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2020, s.295; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.608.

⁸⁶ Erdem, op.cit., s.296 vd.

dezavantajların giderilmesi için belirsiz alacak davası hem davacı hem de yargılama hukuku bakımından önemli bir avantaj sağlamaktadır⁸⁷.

Belirsiz alacak davasında zamanaşımı hususuna ilişkin zikrettiğimiz durumlar, faiz hususu için de geçerlidir. Kısmi dava ile dava konusu yapılan kısım için faiz dava tarihinden itibaren işletilmekte; ıslah ile artırılan kısım için ıslah tarihinden itibaren faiz işletilmekte ve bu durum davacının daha az faiz alacağı almasına sebep olmaktadır. Buna karşın, belirsiz alacak davasında, sadece dava konusu yapılan asgari tutar (geçici talep) için değil; tüm alacak için dava tarihinden itibaren faiz işletilmektedir⁸⁸. Zamanaşımı hususunda olduğu gibi belirsiz alacak davasında da faizin tüm alacak için dava tarihinden itibaren işlemeye başlayacağına ilişkin yasal düzenleme olmamasına rağmen doktrin ve Yargı kararlarında görüş birliği mevcuttur⁸⁹. Kanımızca da belirsiz alacak davası bütün alacak için açılan bir dava olduğundan, sadece dava tarihinde alacağın tam ve kesin bir şekilde belirlenememesi sebebiyle asgari bir tutarın dava dilekçesinde gösterilmesi durumu söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla alacağın

⁸⁷ Belirsiz alacak davasında zamanaşımı tüm alacak için dava tarihinden itibaren kesilmiş sayıldığından, dava tarihinde dava konusu yapılmayan bakiye alacak için dava devam ederken talep artırımı (veya ıslah) ile dava konusu yapılan kısım için zamanaşımına uğrama riski de bertaraf edilmiş olunmaktadır. Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1020.

⁸⁸ Pekcanitez, *Belirsiz alacak davası*, op.cit., s.59; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.233. Talep artırımı dilekçesinde davacı faiz talebinde bulunmamış olsa dahi yine tüm alacak miktarı için dava tarihinden itibaren faizin işletilmesi gerekir. Karamercan, op.cit., s.88.

⁸⁹ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.233; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.609; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1021; Simil, op.cit., s.346. Belirtmek gerekir ki doktrinde aksi yönde görüşte, temerrüt faizi bakımından artırılan kısım için temerrüt faizi talebin artırıldığı tarihte; dava konusu yapılan geçici talep için ise dava tarihinden itibaren faizin işletileceği belirtilmiştir. Zira artırılan kısım için henüz ihtar şartı gerçekleşmediğinden dava tarihinden işletilemeyecektir. Budak ve Karaaslan, op.cit., s.159. Yargıtay kararlarında da doktrindeki genel görüşe paralel olarak kararlar verilmektedir. Örneğin, "... *dava belirsiz alacak davası olduğuna göre, bu davanın açılması ile doğacak olan maddi ve şekli hukuk sonuçlarının (zamanaşımının kesilmesi ve diğerleri) bu dava için de geçerli olması gerektiğinden mahkemece talep artırımı dilekçesi ile artırılan miktarlar dâhil olmak üzere ihbar tazminatı, ikramiye, fazla çalışma ile ulusal ... ve genel tatil ücreti alacakları tutarının tamamına dava tarihinden itibaren faiz işletilmesi doğru bulunmuştur.*" Yargıtay Hukuk Genel Kurulu., E.2020/9-1, K.2021/931 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E.T. 30.09.2024).

tamamı için (borçlu daha önce temerrüde düşürülmemişse)⁹⁰ dava tarihinden itibaren faizin işletilmesi gerekmektedir⁹¹. Ayrıca bu duruma engel bir yasal düzenleme de mevcut değildir.

E) MANEVİ TAZMİNAT TALEPLERİNİN BELİRSİZ ALACAK DAVASINA KONU OLUP OLAMAYACAĞI HUSUSU

Belirsiz alacak davası bakımından doktrin ve yargı kararlarında tartışılan bir diğer husus, manevi tazminat taleplerinin bu davaya konu yapıp yapılamayacağıdır⁹². Bu tartışmanın temelinde manevi tazminat talebinin niteliği, bölünmezliği ve bu tazminatın tek seferde toplu olarak talep edilebilirliği⁹³, bu talepte esas belirleyici olanın yargılama neticesinde hâkimin takdirinin olması⁹⁴, dava tarihinde hâkimin takdirinin ne yönde olacağı ve alacak (tazminat) miktarının belirlenememesi gibi birçok etken sebebiyle doktrinde farklı görüş ve değerlendirmeler mevcuttur⁹⁵. Esasen tahkikat sonucu belirli hale gelen ve dava tarihinde

⁹⁰ Örneğin, haksız fiilde veya borçlunun kötü niyetli olduğu sebepsiz zenginleşme durumlarında temerrüt faizi haksız fiilin veya sebepsiz zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte işlemeye başlar. Budak, *Belirsiz alacak davası*, s.85; Budak ve Karaaslan, op.cit., s.159; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, op.cit., s.233. İslah veya talep artırımı dilekçesiyle belirsiz alacak davasında talep artırımı yapılırken faizin de ayrıca talep edilmiş olması şart değildir. Dolayısıyla dava dilekçesinde asgari tutar belirlenirken faiz talep edilmişse dava dilekçesinde, bu talep tüm alacağı kapsar bir talep niteliğinde olduğu Yargıtay kararlarında istikrarlı bir şekilde kabul edilmektedir. Örneğin, “Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunca 24.05.2019 günü yapılan toplantıda: “Bir miktar para alacağının faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesinin talep edildiği kısmî davada, dava konusu miktarın kısmî ıslahla faiz talebi belirtilmeksizin artırılması halinde, artırılan miktar bakımından dava dilekçesindeki faiz talebine bağlı olarak faize hükmedileceği” yönünde karar verilmiş olup, böylece ıslahla sadece miktarın artırılması yeterli olup, dava dilekçesindeki faiz istemi ıslahı da kapsayacağından...”. Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi, 14 Haziran 2021 Tarihli ve E.2021/5974, K.2021/10196 Sayılı Karar, (www.lexpera.com.tr, E.T. 19.09.2024).

⁹¹ Hakan Pekcanitez, “İşçilik Alacaklarında Belirsiz Alacak Davası”, in Prof. Dr. Turhan Esener Armağanı, 1.İş Hukuku Uluslararası Kongresi, Ankara, Seçkin Yayınları, 1.Baskı, 2016, s.224.

⁹² Detaylı bilgi için bkz: Aybüke Basım, “Kısmi Dava, Belirsiz Alacak Davası Ve Manevi Tazminat Taleplerinin Bu Davalara Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.2685-2723, s.2685 vd..

⁹³ Belirtmek gerekir ki manevi tazminat taleplerinin bölünmezliği ve tek seferde toplu olarak talep edilebilirliği hususuna ilişkin tartışmalar esasen manevi tazminat talebinin kısmi dava şeklinde açılıp açılmayacağı ile ilgilidir. Fakat doktrinde manevi tazminat talebinin bölünmezliği ve tek seferde talep edilebileceği hususu belirsiz alacak davası bakımından da değerlendirme konusu yapılmıştır. Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Turhan Kitapevi, 2012, s.865; Simil, op.cit., s.377 vd.; Çil ve Kar, op.cit., s.113. Manevi zararın bölünmezliği sebebiyle bu taleplerin belirsiz alacak davası olarak açılmayacağına ilişkin görüşler için bkz: Süha Tanrıver, “Belirsiz Alacak Davası Ve Bu Bağlamda Uygulamada Yaşanan Güncel Sorunlar (Belirsiz Alacak Davası)”, *Türkiye Noterler Birliği Dergisi*, Sayı 2, 2015, s.3-38, s.24 vd.; Kılıçoğlu, op.cit., s.865.

⁹⁴ Özellikle de bedensel bütünlüğün (TBK m. 56) ve kişilik haklarının (TBK m. 58) zarara uğraması neticesinde açılan manevi tazminat taleplerin konu yapıldığı davalarda hâkimin geniş takdir yetkisi vardır. Tanrıver, *Belirsiz Alacak Davası*, *Türkiye Noterler Birliği Dergisi*, Sayı 2, 2015, s.3-38, s. 24. Bu hususa ilişkin detaylı bilgi için bkz: Süha Tanrıver, “Bedensel Bütünlüğün İhlalinden Kaynaklanan Zararlara İlişkin Olarak Açılabilir Olan Davaların Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Öngördüğü Dava Tipolojisi Bağlamında İrdelenmesi”, *Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi*, Ankara, 4-6 Nisan 2013; Büşra Kazmaz Tepe, “Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davalarının Dava Türleri Bakımından İncelenmesi”, *DEUFHD*, Cilt 22, Sayı 2, 2020, s.1123-1153.

⁹⁵ Zira manevi tazminat talepli davalarda manevi zarar miktarının belirlenmesi objektif ölçütlere göre değil; daha çok sübjektif ölçütlere göre hâkimin yapacağı değerlendirmeler neticesinde yapılmaktadır. Simil, op.cit., s.379; Basım, s.2709. Manevi tazminat davalarında uğranılan manevi zararın tutarının ne kadar olduğu hâkimin hükmü (kanaati) ile belirli hale geldiğinden ve dava tarihinde bu tutarın davacı tarafından belirlenememesi sebebinden

davacı tarafından belirlenemeyen alacaklar belirsiz alacak davasının konusunu teşkil ettiğinden (HMK m. 107), tahkikat neticesinde hâkimin takdiri ile belirlenen ve dava tarihinde davacının belirleyemediği manevi tazminat (alacak) talepleri belirsiz alacak davasının tipik örneği olarak akla gelmektedir⁹⁶. Fakat HMK m. 107/2’de açıkça belirtildiği üzere, en geç tahkikat sonuna kadar ki süreçte alacağın belirli hale gelmesinden sonra davacının geçici talebini kesin talebe dönüştürmesi gerektiğinden, hâkimin takdiriyle ancak dava sonucunda (hükümle birlikte) manevi tazminat (alacak) miktarı tam olarak belirli hale gelmektedir. Dolayısıyla yargısal süreç bakımından manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu yapıp yapılamayacağı tartışmalıdır⁹⁷.

Manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu olup olamayacağı konusunda doktrinde farklı görüşler öne sürülmüştür. Bir görüşe göre, hâkimin manevi tazminat talebine ilişkin görüşünü (hükümünü) daha önceki bir aşamada (hükümden önce) taraflara açıklamasıyla (hem talep artırımı hem de savunma hakkı tanınarak) manevi tazminat talepleri belirsiz alacak davasına konu yapılabilir⁹⁸. Diğer bir görüş ise, davacının gösterdiği asgari talep tutarının artırılması beklenmeden, hâkimin kendiliğinden takdir ettiği tazminat miktarı üzerinden hüküm verebileceğini savunmaktadır⁹⁹. Bu iki görüşe göre, bu çözüm önerileri ile manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu yapılabilmesi mümkündür.

Ancak kanaatimizce, bu iki çözüm önerisi de yargılama hukukunun temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. İlk görüşte ifade edilen, hâkimin hükümden önce alacak miktarını belirleyerek taraflara açıklaması, HMK m. 36/1’e göre hâkimin reddi sebebi oluşturmaktadır¹⁰⁰.

ötürü manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu yapılabilmesi doktrinde belirtilmiştir. Simil, s.379; Pekcanitez, *Belirsiz Alacak Davası*, op.cit., s.82; İbrahim Ercan, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Belirsiz Alacak Davası”, *Medeni Usul Ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı*, İzmir, 2012, s.131.

⁹⁶ Ercan, op.cit., s.131. Özellikle hâkimin takdir yetkisiyle alacak miktarının kesin olarak belirlenmesi bakımından belirsiz alacak davasında dava tarihinde alacağın davacı tarafından belirlenememesi veya hukuki imkânsızlığın olması hususu önem taşıyan noktalardandır. Manevi tazminat davalarında davacının dava tarihinde alacağı kesin olarak belirleyemediği ancak hâkimin takdiriyle belirlendiği hususu dikkate alındığında, bu taleplerin belirsiz alacak davası olarak açılabilmesi ilk başta akla gelmektedir. Basım, op.cit., s.2719 vd.

⁹⁷ Manevi tazminat davaları gibi zarar miktarının takdirinin hakimde olduğu durumlarda belirsiz alacak davasının açılmayacağı görüşü için bkz: Budak ve Karaaslan, op.cit., s.160; Karaaslan, op.cit., s.39 vd.; Budak, op.cit., s.84; Tanrıver, *Usul*, op.cit., s.657; İhsan M. Darend, “Belirsiz Alacak Davası-Kısmi Dava İlişkisi”, *Leges Hukuk Dergisi*, Sayı 25, 2012, s.11-26, s.24; Murat Yavaş, “Belirsiz Alacak Davasının İş Davalarına Etkileri”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2) Seminer- Mayıs 2012, *Kadir Has Üniversitesi Yayınları*, 2012, s.555-81, s.65; Basım, op.cit., s.2721. Buna karşın manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu yapılabilmesi görüşü için bkz: Kuru, s.437; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul*, op.cit., s.1024.

⁹⁸ Ercan, op.cit., s.138.

⁹⁹ Çil ve Kar, op.cit., s.113. Bu görüşe göre, davacı dava açarken geçici bir değer (talep) belirtmekte fakat tahkikat sonucu tam ve kesin olarak belirli hale gelecek tutara hükmedilmesini esasen talep etmektedir. Dolayısıyla, hâkim tarafından davacının talebi olmaksızın geçici talepten fazlasına hükmetmesi taleple bağlılık ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir.

¹⁰⁰ Varol Karaaslan, “Manevi Tazminat Davaları Belirsiz Alacak Davası Şeklinde Açılabilir Mi?”, *Medeni Usul Ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, Cilt 10, Sayı 29, 2014/3, s.39-59, s.53; Darend, s.24 vd. Hakimin bu şekilde

Zira yasal dayanak olmaksızın hâkimin görüşünü açıklaması hukuka aykırıdır¹⁰¹. İkinci görüşte savunulan, hâkimin davacının belirlediği geçici talep miktarını artırmasını beklemeksizin kendiliğinden kesin bir tazminat tutarına hükmetmesi ise, HMK m. 26’da düzenlenen taleple bağlılık ilkesi ve taraflarca getirilme ilkesine açıkça aykırıdır¹⁰². Ayrıca belirsiz alacak davasında dava esnasında geçici talebin artırılarak kesin talebe dönüştürülmesi hâkimi değil; tarafları ilgilendiren bir durum olup bunun aksinin kabulü HMK m. 107’deki yasal düzenlemeye de aykırılık teşkil edecektir¹⁰³. Bu sürecin hâkim tarafından kendiliğinden yürütülmesi, HMK m. 107’de yer alan düzenlemeyle çelişecektir. Nitekim bu hükme göre, davacı alacağın belirli hale gelmesinden sonra verilen süre içinde talep artırımında bulunmazsa, hâkim ancak başlangıçta belirtilen geçici talep tutarı üzerinden hüküm verecektir¹⁰⁴. Dolayısıyla, hâkimin kendiliğinden talep artırarak kesin bir tutara hükmetmesi mevcut yasa hükümleriyle bağdaşmamaktadır.

Yukarıda zikredilen nedenlerle, mevcut yasal düzenlemeler gereği, manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu edilmesi mümkün değildir. Manevi tazminat davalarında tazminat tutarı, dava sonucunda hâkim tarafından hükümle takdir edilerek belirli hale geldiğinden, davacı açısından dava tarihinde bu alacağın miktarını bilmek mümkün değildir. Bu belirsizlik, dava süresince devam eder ve ancak mahkeme kararıyla belirli hale gelir¹⁰⁵. Dolayısıyla, manevi tazminat taleplerinin niteliği gereği belirsiz alacak davasına konu edilebilmesi mümkün değildir¹⁰⁶.

Yargıtay, manevi tazminat taleplerinin bölünmez nitelikte olduğunu ve tek seferde talep edilmesi gerektiğini istikrarlı bir şekilde vurgulamakta, bu nedenle belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceğine hükmetmektedir¹⁰⁷. Yargıtay’ın manevi tazminat taleplerinin

davranması, tarafa yol göstermesi anlamına geleceğinden hakimin reddi gündeme gelebilecektir. Nedim Meriç, “Hâkimin Davayı Aydınlatma Yükümlülüğü”, *DEÜHFD*, Cilt 11, Özel Sayı, 2009 (Basım Yılı: 2010), s.411.

¹⁰¹ Darendе, op.cit., s.24 vd..

¹⁰² Basım, op.cit., s.2720. HMK m. 107/2’de zikredilen hâkimin tarafların talebiyle bağlı olmadığı istisnai durumlar da burada söz konusu olmadığından, HMK m. 107/2 hükmü de uygulama alanı bulamayacaktır. Dolayısıyla mevcut hukuk düzeni bakımından mümkün olmayan bu görüşün mümkün hale gelebilmesi için HMK m. 107’ye, talep sonucu bakımından hâkime takdir hakkının tanındığı belirsiz alacak davası gibi davalarda, davacının talebi olmaksızın hâkimin kendiliğinden kesin talep sonucuna hükmedebileceğine dair bir ibarenin eklenmesi gerekir. Karaaslan, s.55.

¹⁰³ Karaaslan, op.cit., s.54 vd..

¹⁰⁴ Karaaslan, op.cit., s.55.

¹⁰⁵ Karaaslan, op.cit., s.53.

¹⁰⁶ Manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu edilebilmesi için HMK m. 107’de hâkimin, davacının talebi olmaksızın kesin bir tazminat tutarına hükmedebileceğini açıkça düzenleyen bir değişiklik yapılması gerekmektedir.

¹⁰⁷ “...manevi tazminat istemi manevi tazminatın bölünmezliği kuralına aykırı bir biçimde kısmi veya belirsiz alacak davası olarak açılmaz ve manevi zararın HMK’nın 107. maddesine göre dava yoluyla tespiti de istenemez...” Yargıtay Yirmi Birinci Hukuk Dairesi, 6 Mart 2013 Tarihli ve E.2013/3004, K.2013/4066 Sayılı Karar, İBD,

bölünemeyeceği¹⁰⁸ ve dolayısıyla kısmi davaya konu yapılamayacağı yönündeki görüşünün gerekçesini benzer şekilde belirsiz alacak davası bakımından da tekrarlamaktadır¹⁰⁹.

SONUÇ

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile yargılama hukukunda yasal zemine kavuşan belirsiz alacak davası, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doktrin ve yargı kararlarında sıklıkla ele alınıp tartışılan bir dava olmuştur. 7251 sayılı Yasa ile HMK’de yapılan değişiklikler, belirsiz alacak davasını da etkilemiştir. 7251 sayılı Yasa ile doktrin ve uygulamadaki görüşler dikkate alınarak belirsiz alacak davasına ilişkin çeşitli değişiklikler yapılmış olsa da bu alandaki tartışmalar ve belirsizlikler halen devam etmektedir.

Kanaatimizce, belirsiz alacak davasının geniş bir uygulama alanına sahip olması, işleyişi ve niteliğinin tam olarak açıklığa kavuşturulmaması ile usul ve maddi hukuk kurallarıyla ilişkisine dair belirsizlikler, bu dava türünün tartışmalara ve hukuki belirsizliğe yol açmasına neden olmaktadır. Bunun yanında, belirsiz alacak davasına yönelik tartışma ve belirsizliklerin temelinde, çok benzer yönlerinin olduğu kısmi dava ile olan ilişkisi ve farklılıklarının yasal düzenlemede net bir şekilde belirtilmemesi yatmaktadır.

7251 sayılı Yasa ile belirsiz alacak davasına ilişkin HMK m. 107’de yapılan değişiklik ile yargılama esnasında alacağın tam ve kesin olarak belirli hale gelmesinden sonra hâkim, davacı tarafa alacağını belirli hale getirmesi için iki haftalık kesin süre verir. HMK m. 107’de yapılan bu değişiklik, doktrin ve yargı kararlarında süregelen belirsiz alacak davasında talep artırımının ne zaman yapılacağına ilişkin tartışmaların sona erdirilmesi amaçlanmıştır. Yargıtay, hâkimin davacıya bu süreyi vermemesini bozma nedeni olarak kabul etmektedir. Hâkimin davacıya verdiği kesin süre içerisinde talep belirli hale getirilmezse (geçici talep kesin talebe dönüştürülmezse), geçici talep üzerinden yargılamaya devam edilir ve karar verilir.

HMK m. 107’de her ne kadar davacının yargılama esnasında sadece bir kez talep artırımı yapabileceği düzenlenmemişse de doktrin ve yargı kararlarında talep artırımının sadece bir kez yapılabileceği kabul edilmektedir. Davacının talep artırımını birden fazla yapması

Cilt 87, Sayı 5, 2013, s.596 vd.. Benzer yönde Yargıtay kararları için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 1 Mart 2006 Tarihli ve E.2006/2-14, K.2006/26 Sayılı Karar; Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi, 15 Mart 2021 Tarihli ve E.2020/10237, K.2021/2704 Sayılı Karar; Yargıtay Yirmi Birinci Hukuk Dairesi, 30 Ocak 2020 Tarihli ve E.2019/3199, K.2020/356 Sayılı Karar; Yargıtay Yirmi Birinci Hukuk Dairesi, 13 Kasım 2012 Tarihli ve E.2011/11187, K.2012/19811 Sayılı Karar, (www.kazanci.com.tr, E. T. 08.10.2024).

¹⁰⁸ Manevi tazminat taleplerinin bölünemeyeceği hususunun belirsiz alacak davasıyla ilgili değil; kısmi davayla ilgili bir husus olduğu doktrinde ifade edilmiştir. Simil, s.377; Çil ve Kar, s.113.

¹⁰⁹ Akil, op.cit., s.262.

halinde iddianın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı ile karşılaşılacaktır. Ancak Yargıtay bazı kararlarında, belirsiz alacak davasında talep artırımının yalnızca bir kez yapılabilmesinin mutlak bir kısıtlama olmadığını ve yasa koyucu tarafından emredici bir sınırlamaya tabi tutulmadığını belirtmiştir. Yargıtay, şartların mevcut olması ve dürüstlük kuralına aykırı olmamak kaydıyla, davacının daha sonra gerçekleşen durumlar nedeniyle ikinci bir talep artırımında bulunabileceğini ifade etmiştir. Yargıtay, bu durumda verilen yeniden talep artırım dilekçesinin, ikinci bir talep artırım dilekçesi verilmesi anlamına gelmeyeceğini ifade etmektedir. Talep artırım hakkının bir defayla sınırlandırılması, hem belirsiz alacak davasının yasal düzenlenme amacıyla uygunluk hem de yargılama düzeninin ve taraflar arasındaki dengenin sağlanması gereğidir. Belirsiz alacak davasında talep artırımının bir defa yapılabilmesi, davacının ıslah hakkını ortadan kaldırmaz. Davacı belirsiz alacak davasında talep artırım hakkını ve ıslah hakkını aynı dava içerisinde serbestçe kullanabilir.

Belirsiz alacak davasında dava konusu alacağın belirli hale gelmesinden sonra aynı davada talep artırım yoluyla değil de ayrı bir dava olarak (ek dava) bakiye alacak ileri sürülebilmesi hususunda yasal bir düzenleme mevcut olmadığından, bu eksiklik doktrindeki görüş ve yargı kararlarıyla doldurulmaktadır. Belirsiz alacak davasında esasen dava tüm alacak miktarı için açıldığından, dava neticesinde verilecek hüküm tüm alacağı kapsamakta ve aynı dava konusu bakımından yeni (ek) bir dava açılmaz (HMK m. 303).

Belirsiz alacak davasında hukuki yarar (dava) şartının mevcut olması gerektiği madde gerekçesinde belirtilmiştir. Hukuki yarar dava şartı eksikliği, dava esnasında giderilebilecek bir eksiklik değildir. Dava tarihinde dava konusu alacak davacı tarafından biliniyor veya objektif olarak bilinebilir bir durumda ise, belirsiz alacak davasının açılmasında hukuki yarar bulunmayacaktır. Belirsiz alacak davası olarak açılmayacak bir davanın bu şekilde açılması durumunda, Yargıtay eskiden mahkemenin başkaca bir işlem yapmadan doğrudan hukuki yarar eksikliği nedeniyle usulden ret kararı vermesi gerektiğini savunmaktaydı. Ancak Yargıtay, bu görüşünden vazgeçerek, bu durumda (şartlar varsa) davanın kısmi davaya dönüştürölerek kısmi dava olarak mahkemece görülmesi gerektiğini, dolayısıyla doğrudan usulden ret kararının verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu konuda, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Anayasa Mahkemesi arasında görüş birliği bulunmamaktadır.

Belirsiz alacak davasında sadece dava konusu edilen asgari tutar (geçici talep) için değil; dava konusu edilen tüm alacak için dava tarihinden itibaren zamanaşımı kesilir. Aynı şekilde, tüm alacak için dava tarihinden itibaren faizin işletilmesi gerekir. Belirsiz alacak davası bakımından bu hususlarla ilgili yargı kararlarında içtihat birliği sağlanmıştır.

Belirsiz alacak davasına ilişkin yapılacak kanun yolu başvurularında kesinlik sınırı bakımından dava konusu yapılan geçici talebin değil; alacağın tamamının dikkate alınması gerekir. Belirsiz alacak davasında, alacağın henüz belirli hale gelmeden davanın reddedilmesi halinde, istinaf başvurusunda dava konusu alacak miktarı henüz kesin ve net olarak belirlenmediğinden, parasal kesinlik sınırı gerekçesiyle başvurunun reddedilmemesi gerekir. Benzer şekilde, Yargıtay, tüketici uyuşmazlığından kaynaklanan belirsiz alacak davalarında parasal sınırın belirlenmesinde geçici talebi esas almakta ve geçici talep parasal sınırın altındaysa bu talebin tüketici hakem heyetinin görevinde olduğu ve tüketici mahkemesinin dava şartı yokluğundan davayı reddetmesi gerektiği yönünde karar vermektedir.

Manevi tazminat davalarında tazminat tutarı dava sonucunda hâkim tarafından hükümle takdir edilerek belirli hale geldiğinden, tazminat alacağının dava tarihinde davacı tarafından bilinmemesi dava sonuna kadar da devam ettiğinden, manevi tazminat talepleri belirsiz alacak davasına konu edilemez. Ayrıca, manevi tazminatın bölünememesi ve tek seferde talep edilebilmesi ilkesi gereği, bu taleplerin belirsiz alacak davasına konu edilememesi gerekir. Yargıtay, manevi tazminat taleplerinin bölünemez olduğunu ve yalnızca tek seferde talep edilebileceğini istikrarlı bir şekilde vurgulayarak, bu nedenle manevi tazminat taleplerinin belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceğine hükmetmektedir.

KAYNAKÇA

- Akil, Cenk, “Belirli Alacağın Belirsiz Alacak Davasına Konu Edilmesi Durumunda Mahkeme Ne Tür Bir Karar Vermelidir?” *YÜFHD*, Cilt 14, Sayı 2, 2017, s.195-209.
- Arslan, Ramazan, Yılmaz, Ejder, Taşpınar Ayvaz, Sema ve Hanağası, Emel, *Medenî Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2020.
- Aslan, Kudret, Akyol Aslan, Leyla ve Kiraz, Taylan Özgür, “Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar”, in *Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan*, İzmir, *DEÜHFD*, Cilt 16, Özel Sayı, 2014 (Basım Yılı: 2015), s.975-1024.
- Atalı, Murat, Ermenek, İbrahim ve Erdoğan, Ersin, *Medeni Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2021.
- Basım, Aybüke “Kısmi Dava, Belirsiz Alacak Davası Ve Manevi Tazminat Taleplerinin Bu Davalara Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.2685-2723.
- Baumann Wey, Sabine, *Die unbezifferte Forderungsklage nach Art. 85 ZPO*, Zürich, Schulthess Verlag, 2013.
- Budak, Ali Cem “Belirsiz Alacak Davası”, *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 2013, s.82-86.
- Budak, Ali Cem ve Karaaslan, Varol, *Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2022.
- Budak, Ali Cem ve Karademir, Dilek, “Şartları Oluşmadığı Halde Belirsiz Alacak Davası Açılırsa Hâkim Nasıl Karar Vermelidir?”, *YÜFHD*, Cilt 13, Sayı 1, 2016, s.130-142.
- Çil, Şahin ve Kar, Bektaş, *6100 Sayılı HMK’ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2. Bası, 2013.
- Darende, İhsan M., “Belirsiz Alacak Davası-Kısmi Dava İlişkisi”, *Leges Hukuk Dergisi*, Sayı 25, 2012, s.11-26.
- Ercan, İbrahim, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Belirsiz Alacak Davası”, *Medeni Usul Ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı*, İzmir, 2012.
- Erdem, Mehmet, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010.

- Ermenek, İbrahim, *Medenî Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2014.
- Erzurumlu Işık, Nurbanu, “Davanın Belirsiz Alacak Davası Olarak Açıldığıının Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gerekip Gerekmediği Meselesi”, *YBHD*, Sayı 2, 2024, s.179-221.
- Gözütok, Zeki ve Albayrak, Adem, *Alfabetik Medeni Usul El Kitabı*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.
- Karaaslan, Varol, “Manevi Tazminat Davaları Belirsiz Alacak Davası Şeklinde Açılabilir Mi?”, *Medeni Usul Ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, Cilt 10, Sayı 29, 2014/3, s.39-59.
- Karamercan, Fatih, “Belirsiz Alacak Davasından Sonra Ek Dava Açılabilir Mi?”, *İMİHD*, Cilt 10, Sayı 12, 2022, s.83-107.
- Kazmaz Tepe, Büşra, “Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davalarının Dava Türleri Bakımından İncelenmesi”, *DEUFHD*, Cilt 22, Sayı 2, 2020, s.1123-1153.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Turhan Kitapevi, 26. Bası, 2022.
- Kırtıloğlu S. Serhat, “Medeni Yargılama Hukukunda Objektif Dava Birleşmesi”, *EÜHFD*, Cilt 18, Sayı 3–4, 2014, s.133-172.
- Kiraz Taylan, Özgür, “Belirsiz Alacak Davası”, *Çatı Dergisi*, Sayı 30, 2012, s.16-19.
- Kurtoğlu, Bahar Tuna, *Die unbezifferte Forderungsklage Analyse, Problemstellungen und Lösungsansätze, bezogen auf das türkische, schweizerische und deutsche Recht*, Berlin, Peter Lang Verlag, 2019.
- Kuru, Baki, *Usul El Kitabı Cilt 1*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2020.
- Kuru, Baki ve Aydın, Burak, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 4. Baskı, 2020.
- Loosli, Peter, *Die Unbezifferte Forderungsklage, unter Berücksichtigung des Kantons Zürich*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1986.
- Meriç, Nedim, “Hâkimin Davayı Aydınlatma Yükümlülüğü”, *DEÜHFD*, Cilt 11, Özel Sayı, 2009 (Basım Yılı: 2010).

Özekes, Muhammet, “Anayasa Mahkemesi’nin Kararı Karşısında Kısmi Dava ile Belirsiz Alacak Davası Arasındaki Sınırın Belirlenmesi Sorunu”, in Emel Hanağası, Mustafa Göksu (Ed.), *Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt II*, Ankara, 2014, s.1589-1606.

Pekcanitez, Hakan, *Belirsiz Alacak Davası*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011.

Pekcanitez, Hakan, “Belirsiz Alacak Davasının İş Hukukunda Uygulanması”, *DEÜHFD*, Cilt 15, Özel Sayı, 2013 (Basım Yılı: 2014), s.933-968.

Pekcanitez, Hakan, “İşçilik Alacaklarında Belirsiz Alacak Davası”, in *Prof. Dr. Turhan Esener Armağanı*, 1. İş Hukuku Uluslararası Kongresi, Ankara, Seçkin Yayınları, 1.Baskı, 2016.

Pekcanitez, Hakan, *Medeni Usul Hukuku*, (Ed. Pekcanitez, Hakan, Özekes, Muhammet, Akkan, Mine ve Taş Korkmaz, Hülya), Cilt 3, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 15.Bası, 2017.

Pekcanitez, Hakan, Atalay, Oğuz ve Özekes, Muhammet, *Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 11.Bası, 2023.

Simil, Cemil, *Belirsiz Alacak Davası*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013.

Sungurtekin Özkan, Meral, *Türk Medeni Yargılama Hukuku*, İzmir, Barış Kitapevi, 2013.

Tanrıver, Süha, “Bedensel Bütünlüğün İhlalinden Kaynaklanan Zararlara İlişkin Olarak Açılabilir Olan Davaların Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Öngördüğü Dava Tipolojisi Bağlamında İrdelenmesi”, *Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi*, 4-6 Nisan 2013, Ankara, 2013.

Tanrıver, Süha, “Belirsiz Alacak Davası Ve Bu Bağlamda Uygulamada Yaşanan Güncel Sorunlar”, *Türkiye Noterler Birliği Dergisi*, Sayı 2, 2015, s.3-38.

Tanrıver, Süha, *Medeni Usul Hukuku (Usul)*, Cilt I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Yavaş, Murat, “Belirsiz Alacak Davasının İş Davalarına Etkileri”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2) Seminer-Mayıs 2012, *Kadir Has Üniversitesi Yayınları*, 2012, s.555-81.

İnternet Kaynakları:

www.kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr

www.kazanci.com.tr

www.legalbank.net

www.lexpera.com.tr